

NR 15

Varför gigga som matkurir?

Förutsättningar och förväntningar
bakom okvalificerat gig-arbete

LINDA WEIDENSTEDT, ANDREA GEISSINGER
OCH MONIA LOUGUI

RATIO

NR 15 | LINDA WEIDENSTEDT,
ANDREA GEISSINGER OCH MONIA LOUGUI

Varför gigga som matkurir?

**Förutsättningar och förväntningar bakom
okvalificerat gig-arbete**

RATIO

Linda Weidenstedt är Fil. Dr. i sociologi, forskare på forskningsinstitutet Ratio och lärare på Stockholms Universitet. Hennes forskningsintressen kretsar kring interaktion, kommunikation och motivation på arbetsplatser, där hon bland annat har forskat kring empowerment, psykologiska kontrakt och anställningsskyddslagstiftning.

Andrea Geissinger är doktorand i företagsekonomi vid Ratio och Handelshögskolan i Örebro. Hon har ett starkt intresse för förändringsprocesser i samhället som möjliggörs av olika teknologiska drivkrafter. Hennes avhandling fokuserar på strukturella utmaningar och möjligheter för en plattformsbaserad delningsekonomi genom ett skift av gängse praktik och normer för marknader, institutioner och samhället i stort.

Monia Lougui är teknologie doktor och forskar om arbetsmarknaden. Hon disputerade 2018 vid KTH:s institution för Industriell ekonomi och organisation med en nationalekonomiskt inriktad avhandling om anställdas rörlighet, inklusive övergång till företagande och dess konsekvenser på arbetsmarknaden.

Vad gäller arbetsfördelning mellan författarna av rapporten har Weidenstedt varit huvudansvarig för design, genomförande, analys och författande av föreliggande studie. Geissinger och Lougui har bidragit till design, genomförande och analys.

Rapport nr 15 – Varför gigga som matkurir?

Förutsättningar och förväntningar bakom okvalificerat gig-arbete

© Författaren och Ratio 2020

Omslag & sättning: Magnus Frederiksen *Glafisk*

Tryck: Publit

ISBN: 978-91-7819-917-4

RATIO

Ratio är ett fristående forskningsinstitut som forskar om hur företagandets villkor kan utvecklas och förbättras. Mer information finns på ratio.se

Författarnas tack

Först och främst vårt varmaste tack till de intervjuade gig-arbetarna själva. Trots att gig-arbetet i vissa fall möjliggör ett flexibelt arbetspass är vi medvetna om att ni valde att pausa ert pass för att prata med oss. Många av er visade stor tillit till oss som forskare och delade med er generöst av era erfarenheter och framtidsdrömmar. Utan er, ingen rapport!

Vidare har vi fått stor hjälp med datainsamling, litteraturoversikt och medieanalys av praktikanter och sommarassistenter på Ratio. Stort tack till Siri Aasma, Lilian Ivstam och Sebastian Maric.

Nabeel Nazeer och Guilherme Tácito, båda masterstudenter vid Företagsekonomiska Institutionen, Stockholms Universitet, bidrog till ett givande samarbete både genom sina egna erfarenheter som matkurirer, men också genom att skapa kontakter till andra gig-arbetare, samt hjälpa oss att samla intervjumaterial. Ett stort och varmt tack till er för er insats!

Forskare på Ratio har vid flera tillfällen diskuterat studiens utveckling på olika interna seminarier, men utöver denna kollegiala granskning har rapportens kvalitet förbättrats av att tre forskare granskat den på ett synnerligen utmärkt sätt. Stort tack till Niklas Selberg, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, samt Joakim Wernberg, vid Entreprenörskapsforum, som med god kompetens inom gig-ekonomi och arbetsmarknadsfrågor bidragit till att förbättra rapporten. Stort tack också till Lotta Stern på Ratio, som har läst rapporten och bidragit med värdefulla synpunkter. Alla kvarstående svagheter är givetvis endast författarnas ansvar.

Innehåll

Författarnas tack	3
Sammanfattning	7
1. Rapportens syfte	11
Frågor rapporten belyser	13
2. Bakgrund: Vad vet vi om (den svenska) gig-ekonomin?.....	15
Vad menas med "gig-ekonomi" i den här rapporten?.....	16
Att forska kring gig-ekonomin: Utmaningar och problem	17
Definitionsproblemet.....	17
Metodproblemet	20
Den svenska gig-ekonomin i siffror	21
Forskningsläget: Gig-ekonomin utifrån gig-arbetares perspektiv.....	24
Strukturella aspekter av gig-arbete	24
Attraktiva och oattraktiva aspekter av gig-arbete	27
Varför gig-ekonomin behöver diskuteras.....	29
3. Kvalitativa intervjuer som metod	31
Tillvägagångssätt vid intervjuerna	31
Kodning, analys av intervjumaterialet och begränsningar.....	32
4. Drivkrafter bakom okvalificerat gig-arbete i Sverige.....	35
Strukturella förutsättningar	35
Socio-demografiska egenskaper och arbetsvardag av matkurirerna i studien	36
Varför börja jobba som matkurir?	41
Matleverans som prekär arbetssituation	48

Individuella förväntningar: Önskan, övertygelse och möjlighet	60
Varför fortsätta jobba som matkurir?	60
Gig som deltid eller heltid?	69
Framtiden – som matkurir?.....	72
Gig (som språngbräda) på vägen till andra jobb?	72
Gig som hinder på vägen till andra jobb?.....	75
5. Slutsatser: Den okvalificerade gig-ekonomin som individuell lösning på strukturella problem	79
Vad driver matkurirerna?	80
Vad driver gig-ekonomin framåt?.....	82
6. Referenser.....	85
7. Bilagor	89
Bilaga 1: Definition av gig-ekonomi – en kort introduktion	89
Bilaga 2: Definition av gig-arbete i ett urval av svenska rapporter	91
Bilaga 3: Utförlig metod-beskrivning	93

Sammanfattning

Den digitala gig-ekonomin, där utförare av arbete och uppgiftsgämare matchas mot varandra med hjälp av digitala plattformar, är omdebatterad. Gig-ekonomin lovordas å ena sidan för möjligheten att vara geografiskt obunden och flexibel, medan den å andra sidan fördöms för bristen på anställningstrygghet och dåliga arbetsförhållanden. Delvis beror det på att gig-ekonomin består av en heterogen samling arbete. Sett till andelen individer som jobbar inom gig-ekonomin utgör denna arbetsform än så länge bara en liten del av svensk arbetsmarknad – i alla fall om man använder sig av en strikt definition av den digitala gig-ekonomin just som digitalt och *plattform-förmedlat*. Likväl har gig-ekonomin skapat en viss oro och en del arbete bland arbetsmarknadens parter och myndigheter: Gig-arbete räknas inte enbart som atypisk sysselsättning utan har dessutom rört sig i stor utsträckning i ett ingenmansland gällande socialförsäkring, anställningsvillkor och arbetsmiljö-reglering. Vidare är det i nuläget oklart om giggare är anställda eller företagare. Oklarheter och utmaningar har fått uppmärksamhet i svensk media och i svenska rapporter, det finns också internationell forskning på området. Dock saknas det förståelse och en mer djupgående inblick i vilka det är som väljer att jobba som gig-arbetare i Sverige och varför de har valt den vägen. Att förstå vilken roll gig-ekonomin spelar i giggarnas egna liv – och kan komma att spela framöver – är viktigt att förstå oavsett gig-ekonomins storlek.

Den här studien syftar därför till att bidra med insikter kring individers val att arbeta inom den okvalificerade gig-sektorn i Sverige, där arbete

förmedlas via en plattform eller app men utförs offline. Frågan undersöks genom att låta gig-arbetarna själva komma till tals och berätta om sina uppfattningar och erfarenheter av gig-arbete: Kvalitativa intervjuer har genomförts med 34 så kallade matkurirer, det vill säga individer som jobbar med leverans av restaurangmat. Leveransuppdragen förmedlas genom digitala plattformar och appar (Uber Eats, Wolt och Foodora). Respondenterna fick berätta om sin bakgrund, varför de har valt plattformsbaserat arbete, vad som motiverar dem att fortsatt arbeta inom gig-ekonomin, hur nöjda de är med detta sätt att arbeta, vilka problem de upplever i sitt arbete och vilka framtidsplaner de har.

Resultaten visar att det finns likheter i respondenternas bakgrund vad gäller härkomst, utbildningsnivå och möjligheter på den svenska arbetsmarknaden, medan ålder varierar. Exempelvis var åldersspannet bland respondenterna 19–48 år; bakgrunden varierade från grundskoleutbildning till universitetsutbildning men mer än hälften av intervjupersonerna hade minst tre år universitetsutbildning; och mer än hälften av de intervjuade härstammade från asiatiska länder såsom Pakistan och Indien. Vidare visade analysen av intervjumaterialet att många respondenter överlag var nöjda med gig-arbetet trots att de klagade över problem med plattformarnas management, plattformarnas transparens och på bristande engagemang och omtanke från företagets sida.

Rapporten mynnar ut i resultat som visar att identitet och kulturell bakgrund, den samhälleliga kontexten i Sverige, gig-arbetarnas ambitioner och visioner, deras inbäddning i den sociala omgivningen, samt deras hantering av gig-arbetet spelar en avgörande roll i hur de upplever sin vardag. Flertalet respondenter berättar om svårigheten att hitta ett jobb som matchar deras kompetenser och att de använder gig-jobbet som en slags buffert tills andra jobbmöjligheter dyker upp. Andra berättar istället att giggandet kompletterar studier, andra (deltids-) jobb, eller det parallella uppbyggandet av en egen verksamhet. Gig-arbetet ses av de flesta i studien således som en temporär lösning på vägen till ett annat framtida arbetsliv.

Dessa resultat leder till följande slutsatser: Bakom gig-arbetares beslut att jobba och fortsätta jobba inom gig-ekonomin ligger flera olika drivkrafter såsom en inre motivation, gig-ekonomin som en övergångslösning, och flexibiliteten och självstyrningen som gig-arbetet möjliggör. Slutsatser angående den framtida utvecklingen av gig-ekonomin berör å ena sidan konstaterandet att gig-företagen behöver ta ansvar och öka transparensen, exempelvis genom att utveckla förutsägbarheten kring hur mycket man kommer att tjäna på ett leveransuppdrag. Å andra sidan anser vi att en reglering av matleveransbranschen behöver göras med varsam hand. Gig-ekonomins heterogenitet bidrar med en mångfald av funktioner för giggarna, från övergångslösning och bisyssla till heltidsjobb, och dess tillgänglighet och öppenhet borde därför bevaras och stödjas. Samtidigt behöver matkurirers arbetsmiljö och villkor diskuteras.

1. Rapportens syfte

”Gig-ekonomi” är ett av flera begrepp som under de senaste åren har dykt upp för att beskriva utvecklingen av olika fenomen på arbetsmarknaden (såsom frilans-, konsult-, eller egenanställningsarbete) från konventionellt till digitalt och plattformsbaserat. Fenomenen förenas av att de genom teknologisk utveckling, digitalisering samt individers beslut att integrera ny teknik i sina sociala relationer och i sina arbetsliv har skapat snabbare, effektivare och billigare informationsöverföring: Digitala plattformar, som nuförtiden för det mesta används i form av appar, möjliggör en annan typ av kommunikation, kollaboration, utbyte och därmed livsstil än det tidigare analoga livet. Detta inkluderar även arbetsmarknaden och arbetslivet.

Uppkomsten av den ursprungliga idén om den digitala plattformen som intermediär¹ mellan de som behöver ha ett visst arbete utfört och de som letar efter arbete har skapat en trend där kortare arbetsuppgifter erbjuds och antas med mycket låga transaktionskostnader, så kallade ”gigs” (från engelskans ”gig” = musikspelning, uppträdande): En matchning av uppgiftsägare och den som vill utföra arbete på digitala plattformar. Möjligheterna till vilka typer av uppdrag som kan matchas på det viset är oändliga och inbegriper både kvalificerat och okvalifice-

---

1) Observera att plattformars karaktär enbart som intermediär ifrågasätts inom juridiska och ekonomiska diskurser, där plattformars aktiva inverkan på utbytet, deras roll som arbetsgivare samt funktion som dubbelsidig marknad ställs emot idén av att enbart fungera som mellanhand.

rat arbete. Arbetet utförs antingen online eller offline (Palm 2019) och uppgifterna kan sträcka sig från så kallade micro-tasks, alltså extremt små segment av större arbetsuppgifter eller processer, uppdrag som sträcker sig över minuter, timmar eller dagar, till konsultliknande verksamhet, där personer jobbar med ett och samma uppdrag i några månader. Betalningen sker vanligtvis för varje utfört uppdrag (Ahlberg et al. 2019:18).

Tidigare internationell forskning om gig-ekonomins konsekvenser för gig-arbetare framhäver ofta den prekära situationen gig-jobben kan föra med sig – speciellt för gig-arbete som är okvalificerat, fysiskt och utförs offline, såsom matleverans, taxiverksamhet, sophantering eller flytt-hjälp. Forskningen betonar osäkra arbetsförhållanden, dålig arbetsmiljö och stress (Anwar & Graham 2020; Malin & Chandler 2017; Webster 2016). Mer sällan ligger fokus på kvalitativa undersökningar om individers motiv till att vara aktiva inom denna del av gig-ekonomin – de prekära omständigheterna till trots (men se Braunerhjelm et al. 2019 för en kvantitativ studie med liknande inriktning).

Den här studien syftar därför till att bidra med fördjupad kunskap om matkurirers beslut att arbeta inom den okvalificerade gig-sektorn i Sverige där arbetet förmedlas via en plattform/app men utförs offline. Utgångspunkten till den här studien är en analytisk sociologisk ansats (Hedström & Bearman 2009) som bygger på metodologisk individualism (Udehn 2002). Detta innebär att förklaringar till fenomen på makro- eller samhälls-nivå studeras genom fenomen på mikro- eller individ-nivå – som i sin tur påverkas av fenomen på makronivå (Coleman 1994).

Målet med angreppssättet är vanligen att undersöka hur och varför samhällsstrukturer och fenomen uppstår och förändras genom aktörers beteende. Den här studien undersöker hur förändringar på makronivå påverkar beslutsfattande på mikro-nivå genom ett begränsat antal *kvalitativa intervjuer* med matkurirer. En matkurir hämtar mat från en restaurang och levererar till kund; ett typexempel på ett okvalificerat, fysiskt gig-jobb. Genom korta och längre intervjuer möjliggörs en inblick i vilka matkuri-

terna är, hur de resonerar kring sina jobb, varför de har valt dessa jobb, hur de trivs med dem, vilket framtidsperspektiv de har, samt vad de gillar och ogillar med att jobba i gig-ekonomin. Rapporten fokuserar därmed inte på att hitta generaliserbara resultat utan ämnar istället bidra med en djupare, kvalitativ förståelse för förutsättningar och förväntningar i samband med samhällsfenomenet gig-ekonomi.

Ur en teoretisk synvinkel är den här studien intressant för att den bidrar till vår förståelse av individers meningsskapande i arbetslivets kontext: Digitalisering och ny teknik på makronivå förändrar förutsättningar och den sociala kontexten. Kontexten utgör den samlade bild inom vilken individer bildar sig en uppfattning, ändrar sina värderingar och tar sina beslut. När många individer tar liknande beslut i en ny riktning utvecklas deras agerande till ett slags kollektivt handlande. Kollektivt handlande påverkar och utmanar etablerade institutioner på samhällsnivå – och skapar potentiellt i sin tur en förändring av individers beteende, exempelvis genom en förändring av väletablerade informella övertygelser, värderingar och normer (jmf. Coleman 1994; North 1960). Teknologisk disruption kan därför anses som utmärkt exempel på en kraftig stimulans som kan leda till en förändring av sociala normer. Att det är just individernas värderingar och beslut snarare än teknologin i sig som förleder disruptionen är ett argument som Angwin et al. (2021) nyligen har fört fram och som vi anammar här.

Ur en empirisk synvinkel bidrar den här studien till en djupare kunskap om de i studien deltagande matkurirers uppfattningar, värderingar och beslut där frågan kring beslutet att gigga står i centrum; deras kollektiva påverkan på samhällsnivå i form av en växande gig-ekonomi är redan etablerad.

Frågor rapporten belyser

Av de 34 intervjuerna vi har genomfört är 18 kortare och mer avgränsade och 16 längre med mer omfattande frågor. De mer omfattande intervjuerna täcker en större del av livet som gig-arbetare medan de kortare intervjuerna fokuserar på vissa delar av gig-arbete (se mer under

metod). Tillsammans utgör intervjuerna en bra bas för att kunna svara på följande frågor:

1. Vilka strukturella förutsättningar bidrar till individers beslut att arbeta inom okvalificerade, fysiska gig-jobb i Sverige?
2. Vilka individuella förväntningar bidrar till individers beslut att arbeta – och fortsätta att arbeta – inom okvalificerade, fysiska gig-jobb i Sverige?
3. Hur ser gig-arbetare inom den okvalificerade, fysiska gig-sektorn på sin framtid som matkurir, sitt yrkesliv och karriär?²

---

2) För en utförlig diskussion av studiens avgränsningar och begränsningar, se Bilaga 3.

2. Bakgrund: Vad vet vi om (den svenska) gig-ekonomin?

Det kan argumenteras att gig-jobb som fenomen varken är nytt eller okänt: I Sveriges Radios programserie ”De nya daglönarna” (2019) belyser Oskar Broberg, docent i ekonomisk historia, att det inte finns några större kvalitativa skillnader mellan gig-jobb och äldre tiders så kallade daglönejobb. Ända in på 70-talet fanns daglönare, ofta hamnarbetare, som fick jobb utifrån arbetsgivarens behov. Tiden mellan jobben var obetald. Även arbetsformer som frilansare, behovsanställd, eller konsult vid bemanningsföretag kan anses tillhöra kategorin gig-arbete.

Huruvida gig-ekonomin skiljer sig eller inte skiljer sig kvalitativt från daglönar-konceptet kan diskuteras: Trots att både gig och daglönejobb utmärker sig genom att vara korta påhugg så är en avgörande egenskap av gig-ekonomin effekten av den teknologiska och digitala utvecklingen. Det är just digitala plattformar som har möjliggjort en betydligt snabbare, effektivare och billigare matchnings-process, som har skapat en egen uppdragsbaserad arbetsmarknad (Kässi & Lehdonvirta 2018). Det är tänkbart att det finns en kvalitativ skillnad i vilken typ av jobb, vilken omfattning och på vilket vis jobb kan förmedlas och att det i sin tur påverkar maktbalansen mellan uppdragsägare och utförare. Detta är dock hittills outforskat. I det följande betecknar vi gig-ekonomin som ”ny” i den bemärkelsen att förmedlingen av arbete sker på ett nytt sätt genom digitala plattformar och appar.

Enbart som en möjlighet till extra inkomst vid sidan av ett konventionellt anställningsförhållande skulle gig-ekonomin antagligen inte väcka uppseende. Att gig-ekonomin har blivit ett hett debatterat ämne i media och näringsliv, bland beslutsfattare och lagstiftare, beror å ena sidan säkerligen på den snabba och omfattande spridningen, samt dess funktion som huvudinkomstkälla för vissa grupper och frågan hur existerande rättsregler är tillämpliga på de som är involverade i gig-ekonomin. Å andra sidan provocerar gig-ekonomin principiella hållningar inom svensk arbetsmarknadsdebatt, där värderingar står på spel.

Vad menas med ”gig-ekonomi” i den här rapporten?³

I och med etableringen av begreppet och konceptet ”gig-arbete” inkluderades allt fler alternativa arbetsformer i konceptet, det vill säga arbetsformer som klassificeras som atypiska eller avvikande från fastanställningens norm (jmf Palm 2018). Exempelvis kan det anses rimligt att inkludera alla typer av kortare arbetsuppdrag i gig-kategorin, såsom jobb i den klassiska frilans-kategorin journalism och fotografering, eller längre uppdrag av kategorin konsult-uppdrag via bemanningsföretag.

Inkludering av kategorier som de två sistnämnda har dock lett till en slags urvattning av det ursprungliga gig-konceptet, vars identifierande märkör var just *förmedlingen via plattformar* – en möjlig men inte nödvändig aspekt av frilans- eller konsultarbete. Av den anledningen fokuserar många definitioner av gig-ekonomi nuförtiden just på plattformarnas funktion som arbetsförmedlande intermediär, där arbetstillfällena fördelas åt den som vill arbeta och arbetare åt den som vill få arbete utfört.

Ett allt vanligare synsätt på olika typer av gig-arbete presenteras exempelvis av Huws et al. (2016:3) som visserligen använder begreppet ”crowd-work” för det vi här kallar ”gig-ekonomi”, men som använder sig av en klassificering som vi anser rimlig och hjälpsam. De skiljer på fyra olika typer av gig-arbete:

---

3) För en mer ingående diskussion och begreppsdefinition av gig-ekonomin, se Bilaga 1 ”Gig-ekonomi – en genomgång”.

1. Icke-manuellt, högkvalificerat arbete online (tex: Upwork).
2. Icke-manuellt, okvalificerat arbete online (tex: Amazon Mechanical Turk).
3. Manuellt körarbete där arbetet sker offline men förmedlas och leds online (tex: Uber, Lyft).
4. Manuellt tjänste/byggarbete där arbetet sker offline men förmedlas och leds online (tex: Taskrabbit, Dogbuddy, Helpling).

I och med att både kategori tre och fyra förmedlas online men utförs offline, samt att uppgifterna mestadels är okvalificerade uppgifter, kan man även argumentera för att slå ihop kategori tre och fyra till en kategori som handlar om *manuellt okvalificerat arbete som sker offline men förmedlas online* (jmf exempelvis Palm 2019).

I föreliggande rapport har vi valt att lägga fokus på manuellt, okvalificerat arbete som sker offline men förmedlas online via en plattform/app (orienterat vid Huws et al.s klassificering (2016)).

Att forska kring gig-ekonomin: Utmaningar och problem

Ovanstående definitionsarbete tydliggör nödvändigheten av explicita avgränsningar i samband med forskning kring gig-ekonomin. Utan explicita avgränsningar uppstår förvirring kring kunskapens omfattning och gränser. Utöver denna nödvändighet – som forskare för det mesta är medvetna om – finns det dock en rad olika utmaningar och problem med den redan befintliga och publicerade forskning inom fältet. I avsnitten som följer diskuteras mångfalden av definitions- och metodproblem som försvårar sökandet efter en djupare förståelse av gig-ekonomin.

Definitionsproblemet

En del av forskningen om gig-ekonomin handlar om gig-ekonomins storlek i olika länder, dess utveckling, utbredning, omfattning och tillväxt (Kässi & Lehdonvirta 2018). Studiernas resultat är svåra att jämföra då

vissa studier inkluderar enstaka uppdrag som inte förmedlas via digitala plattformar i gig-ekonomin. Andra studier förutsätter en digital intermedjär i definitionen (tabell 1).

Tabell 1: Klassifikation av gig-arbete i relation till plattform, anställningsförhållande och andra gränsdragningar	
Fokus på plattformens roll: Gig-jobb med eller utan plattform-intermediär	Urval av exempel inom internationell forskning
Digital plattform som intermediär	De Stefano 2015; Farrell & Greig 2017; Goods et al. 2019; Graham et al. 2017; Kässi & Lehdonvirta 2018; Lehdonvirta 2018; Melián-González & Bulchand-Gidumal 2018; Vaclavik & Pithan 2018; Veen et al. 2019; Wood et al. 2018; Wood et al. 2019a; Wood et al. 2019b
Förmedling ej nödvändigtvis via digital plattform	Abraham et al. 2018; Alkhatib et al. 2016; Ashford et al. 2018; Gleim et al. 2019; Harris & Krueger 2015; Lewchuck 2017; MacDonald & Giazitzoglu 2019; Stewart & Stanford 2017
Fokus på anställningsförhållande och andra gränsdragningar: Gig-arbetets många utformningar	Urval av exempel inom internationell forskning
<i>Gig jobb</i> = otydlig gräns mellan arbetstagare och arbetsgivare	CIPD 2017; Goods et al. 2019; Harris & Krueger 2015; Bervall-Kåreborn & Howcroft 2019; Stewart & Stanford 2017; Taylor 2017; Veen et al. 2019
<i>Gig jobb</i> = frilansare, entreprenörer och/eller egenanställda	Abraham et al. 2018; Bergvall-Kåreborn & Howcroft 2019; Braunerhjelm et al. 2019; De Stefano 2015; Farrell & Greig 2017; Harris & Krueger 2015; Lewchuck 2017; Manyika et al. 2016; Petriglieri et al. 2019; Poon 2019

>>>

<i>Gig jobb</i> = uppdragsbaserat, styckesvis, kort, temporärt arbete	Alkhatib et al. 2016; Ashford et al. 2018; Bergvall-Kåreborn & Howcroft 2019; Deng et al. 2016a; Deng et al. 2016b; Deng och Joshi 2016; Farrell & Greig 2017; Gleim et al. 2019; Manyika et al. 2016; Melián-González & Bulchand-Gidumal 2018
<i>Gig jobb</i> = osäkra anställningar, osäkerhet i lön och arbetstid	Abraham et al. 2018; Lewchuck 2017; MacDonald & Giazitzoglu 2019; Petriglieri et al. 2019; Stewart & Stanford 2017
<i>Gig jobb</i> är främst extraarbete, ej huvudsaklig sysselsättning/inkomst	Bergvall-Kåreborn & Howcroft 2019; CIPD 2017; De Stefano 2015; Farrell & Greig 2017; Harris & Krueger 2015; Kässi & Lehdonvirta 2018; Lapanjuuri et al. 2017; Manyika et al. 2016; Melián-González & Bulchand-Gidumal 2018; Stewart & Stanford 2017; Taylor 2017

Vidare inkluderas ibland respondenters aktivitet på vissa plattformar som inte erbjuder den typen av uppdrag som klassificeringen av gig-ekonomi syftar på. Exempel på detta är plattformar som tillhör kategorin delningsekonomi, vilket innebär att det som förmedlas via plattformen är en sorts kapital eller resurs snarare än en arbetsuppgift. Plattformen liknar därmed en – inte nödvändigtvis ekonomiskt orienterad – marknadsplats (Kenney & Zysman 2016) (plattformar i den kategorin kan exempelvis vara kooperativa initiativ som samkörnings-plattformen Skjutsgruppen). Inkluderingen av olika sorters plattformar i studier om gig-ekonomins storlek försvårar dock möjligheten att jämföra mellan länder, år, eller branscher (Kässi & Lehdonvirta 2018). Exempel på plattformar som ibland och ibland inte räknas som gig-ekonomi är uthyrnings-plattformar av bostäder som Airbnb eller loppmarknads-sidor som eBay eller Blocket.⁴

Utöver avgränsningen mellan plattformen som nödvändig eller möjlig intermediär använder sig forskning även av andra typer av avgränsningar

---

4) Men se Funcke et al. 2018 och Wernberg 2019 för en alternativ och relevant tolkning av plattforms-, delnings- och gig-ekonomi.

(se tabell 1, nedre del): Så identifieras gig-arbete ibland just genom den otydliga gränsen mellan arbetstagare och arbetsgivare; genom dess arbetares status som frilansare, entreprenörer eller egenanställda; eller genom gig-arbetets olika karaktärsdrag som uppdragsbaserat, osäkert, och bisyssla.

Vidare skiljer sig studiers definitioner av gig-ekonomi åt beroende på vilket perspektiv de baseras på: Studier som analyserar gig-arbete från ett historiskt perspektiv och jämför med tidigare typer av arbetsformer kan använda sig av andra avgränsningar än om gig-ekonomin betraktas som en ny typ av arbetsform och granskas med avseende till den digitala transformationen (MacDonald & Giazitzoglu 2019). I bilaga 2 har vi sammanställt hur rapporter om den svenska gig-ekonomin, skrivna av svenska myndigheter och intresseorganisationer, definierar och klassificerar gig-arbete för att förtydliga att olika resultat i stor utsträckning beror på olika definitioner och att samstämmighet i definitioner skulle vara en stor fördel för att kunna uttala sig om olika aspekter av den svenska gig-ekonomin.

Metodproblemet

Utöver definitions-problematiken skiljer sig olika studier åt vad gäller mätmetoder och uppskattningar (Abraham 2018; Palm 2018). Surveyundersökningar riskerar att bli skeva i sitt urval och har ofta låga svarsfrekvenser. Inte sällan görs enkätundersökningar via digitala arbetsplattformar för okvalificerat arbete online (exempelvis Amazon Mechanical Turk), där själva deltagandet i studien och ifyllandet av enkäten utgör ett betalt arbetsuppdrag. Detta tillvägagångssätt kan påverka resultatet avsevärt i och med att man genomför undersökningen inom en selekterad grupp – som uppenbarligen jobbar inom gig-ekonomin (Coyle 2017; De Groen et al. 2017; Eichhorst et al. 2017; Kässi & Lehdonvirta 2018; Palm 2018).

Arbetsmarknadsstatistik å andra sidan lyckas än så länge inte att på ett tillfredställande sätt fånga in den typen av arbete, eftersom den ofta inte efterfrågas specifikt och/eller för att denna form av arbete klassificeras

som en del av redan befintliga kategorier (exempelvis ”atypiska anställningar”, jmf. Palm 2018).

Studier som har som målsättning att vara representativa brottas i sin tur med låga svarsfrekvenser. Dessutom finns en risk att inte alla som jobbar inom gig-ekonomin identifierar sig som gig-arbetare utan kanske istället som entreprenörer eller frilansare (jmf. Braunerhjelm et al. 2019:35). De fyller då i enkäten med utgångspunkt i sin identitet som entreprenör eller frilansare. Vidare är det möjligt att viss gig-aktivitet underrapporteras när respondenter svarar på enkäter utifrån deras huvudinkomstkälla snarare än deras extra inkomst-möjligheter via gig-arbete.

Den svenska gig-ekonomin i siffror

Gig-ekonomin – definierad som *plattform-förmedlat* arbete – är ett relativt nytt fenomen på den svenska arbetsmarknaden och är ett utpräglat urbant fenomen (SOU 2017:24). På grund av ovan diskuterade svårigheter med att mäta gig-ekonomins omfattning rent allmänt är det svårt att få fram konkreta siffror även för Sverige. Information, mätningar och litteratur om den svenska gig-ekonomin har än så länge huvudsakligen publicerats i form av grå litteratur, det vill säga rapporter av myndigheter eller olika intresseorganisationer. Vill man ändå göra ett försök att förstå hur stor gig-ekonomin i Sverige är kan man exempelvis ta följande studier till hjälp.

Enligt Manyika et al. (2016:9) uppgick den sammanlagda andelen av de arbetare inom gig-ekonomin i USA, Storbritannien, Tyskland, Sverige, Frankrike och Spanien som tog gig-jobb i syfte att livnära sig på inkomsten och som angav att de tog gig-jobb utav nödvändighet till 14 procent. I Sverige uppgick siffran till 28 procent i Manyika et al.s egen studie och till 20 procent i deras metaanalys av andra studier som inkluderade siffror från myndigheter (ibid: 19). För samma år uppger en studie av Huws et al. (2016) att 10 procent av respondenterna i deras representativa studie arbetar inom den svenska gig-ekonomin för att tjäna pengar. En nyare studie av Braunerhjelm et al. (2019: 29) uppger däremot att resultaten av deras globala undersökning visar att enbart 5 procent av befolkningen

i Sverige är aktiva inom gig-ekonomin. Slutligen kommer författarna av SOU rapporten *Ett arbetsliv i förändring* (2017) fram till att enbart 2,5 procent av befolkningen i åldersgruppen 16–64 är aktiva inom gig-ekonomin (figur 1).

Figur 1: Andel gig-aktiva i den svenska befolkningen enligt olika studier

---

2,5%
SOU 2017

5%
Global Entrepreneurship Monitor (Braunerhjelm et al. 2019)

10%
Huws et al. 2016

28%
McKinsey Global Institute (Manyika et al. 2016)

Det är med andra ord svårt att snabbt bilda sig en tillförlitlig uppfattning om gig-ekonomins utsträckning i Sverige. Studiers olika resultat beror på olika definitioner av gig-ekonomi och vilka jobb som inkluderas i denna kategori, som nämnts ovan.

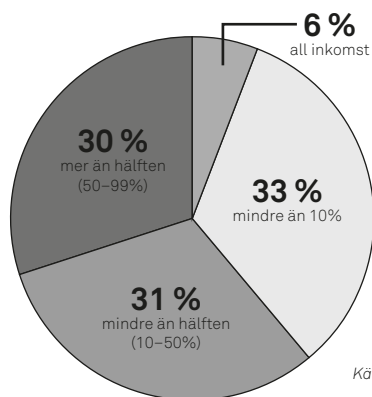
Internationell forskning har etablerat skillnaden mellan att jobba inom gig-ekonomin av nödvändighet, det vill säga för att man inte lyckas få ett annat jobb, eller för att det är ens föredraget val, samt om det är ens

huvudsakliga syssla eller en bisyssla som kompletterar inkomsten från en konventionell anställning (se exempelvis Manyika et al. 2016). Genom en enkätstudie som frågade specifikt efter respondenters aktiviteter inom gig-ekonomin försöker Huws et al. (2016) studie att fånga just hur utbrett gig-arbete som huvudsaklig syssla är. I figur 2 nedan visas andelen av den totala inkomsten som härstammar från gig-arbete för svenska gig-arbetare. Vad som framgår ur figuren är att av de som angett att de jobbar inom gig-ekonomin är det enbart sex procent vars hela inkomst kommer från gig-arbete och hela 33 procent anger att gig-inkomsten utgör mindre än tio procent av deras totala inkomst (Huws et al. 2016).

Figur 2: Andel av inkomst från gig-arbete i Sverige

Källa: Huws et al. 2016.

Vad gäller frågan vilka det är som jobbar inom gig-ekonomin i Sverige ger Braunerhjelm et al.s rapport (2019) vid hand att gruppen 18–24-åriga i dubbelt så stor utsträckning (ca 13%) anger att de är aktiva inom gig-ekonomin än gruppen 25–34-åriga (ca 6%). Med stigande åldersgrupp sjunker deltagandet i gig-ekonomin, där gruppen 55–64-åriga ligger på ca 2%. Det är kanske inte särskilt förvånande att det framförallt är

unga som är aktiva inom gig-ekonomin – en värld som präglas både av en annan typ av teknologi, affärsmodell, och tillit än äldre generationer är vana vid. Ungdomar har också högre tröskel in på den reguljära arbetsmarknaden då de ofta saknar arbetslivserfarenhet.

Forskningsläget: Gig-ekonomin utifrån gig-arbetares perspektiv

Forskning om gig-ekonomin kan i stora drag kategoriseras i termer av en makro- eller mikro-orientering: Makro-orienterad forskning har fokus på frågor som anställningsform, anställningsskydd och social trygghet, osäkra arbetssituationer och arbetsmiljö samt ojämlikheter och välbefinnande (se till exempel Donovan et al. 2016; De Stefano 2016). Mikro-orienterad forskning å andra sidan studerar gig-ekonomin genom att undersöka gig-arbetares huvudsakliga egenskaper, deras sätt att organisera sitt arbete, i vilken utsträckning gig-arbete är en ersättning för ett mer konventionellt heltidsarbete, deras uppfattningar om gig-arbete m.m. (Lehdonvirta 2018; Lapanjuuri et al. 2017; Wood et al. 2018, 2019a, 2019b).

Medan den internationella forskningen om gig-ekonomin ökar befinner sig akademisk forskning om den svenska gig-ekonomin i uppstartfasen (se Braunerhjelm et al. 2019; Palm 2018; Wingborg 2017). Av den anledningen koncentrerar vi oss här främst på den internationella forskningen (men svenska rapporter presenteras kort i bilaga 2). Nedan redogör vi kortfattat för tidigare forskning kring hur gig-arbetare upplever gig-arbetet, då den är av relevans för den här studiens syfte: Att förstå varför matkurirer väljer dessa jobb trots den utmanande arbetssituationen.

Strukturella aspekter av gig-arbete

En genomgång av forskning om gig-arbetares uppfattningar och upplevelser av gig-ekonomin ger vid hand att det finns flera strukturella aspekter relaterade till gig-arbete som påverkar gig-arbetares syn på den typen av sysselsättning (se tabell 2). Exempelvis visar Deng et al. (2016a) att deltagandet i gig-ekonomin skiljer sig åt mellan individer med olika demografiska egenskaper, och att samma gig-arbete kan upplevas på olika sätt baserat på personens bakgrund.

Flera studier visar att attraktiva aspekter av gig-arbete såsom jobbers självständighet och arbetsplatsens flexibilitet upplevs olika av individer baserat på deras kön, ålder, anställningsstatus och utbildningsnivå (Broughton et al. 2017; Deng et al. 2016b; Graham et al. 2017; Lehdonvirta 2018; Manyika et al. 2016). Till skillnad från individer med hög utbildningsnivå och anställning är individer med låg utbildningsnivå och utan anställning villiga att arbeta fler timmar och acceptera lägre löner samt är mer toleranta med att ha en låg förhandlingskraft i förhållande till förmedlare och uppdragsgivare.

Tabell 2: Gig-ekonomins egenskaper enligt internationell forskning	
Gig-ekonomins egenskaper	Urval av exempel inom internationell forskning
Strukturella aspekter	
• uppfattas olika beroende på arbete/ arbetare (t.ex. utsatta resp. privilegierade grupper)	Broughton et al. 2017; Deng et al. 2016a; Deng et al. 2016b; Graham et al. 2017; Lehdonvirta 2018; Manyika et al. 2016
• algoritmisk styrning vs. klassisk management & tillgång till arbete	Deng et al. 2016b; Gleim et al. 2019; Goods et al. 2019; Graham et al. 2017; Lehdonvirta 2018; Veen et al. 2019; Wood et al. 2019b
• ansvar och/eller risker förflyttat till individen	De Stefano 2015; Graham et al. 2017; Manyika et al. 2016
• låg anställningstrygghet • få sociala anställningsförmåner	Alkhatib et al. 2016; CIPD 2017; Deng et al. 2016a; Deng & Joshi 2016; Goods et al. 2019; Manyika et al. 2016; Stewart & Stanford 2017; Veen et al. 2019; Wood et al. 2019a

>>>

Attraktiva aspekter	
• flexibelt	De Stefano 2015; Deng & Joshi 2016; Lehdonvirta 2018; Lapanjuuri et al. 2017; Manyika et al. 2016; Vaclavik & Pithan 2018; Wood et al. 2019b
• självständigt • självbestämmande • ”empowerment”	Ashford et al. 2018; CIPD 2017; Deng et al. 2016b; Graham et al. 2017; Lehdonvirta 2018; Lapanjuuri et al. 2017; Manyika et al. 2016; Taylor & Joshi 2019; Vaclavik & Pithan 2018; Wood et al. 2019b
• möjligheter för finansiellt drivna personer	CIPD 2017; Gleim et al. 2019; Ravenelle 2017; Vaclavik & Pithan 2018
Oattraktiva aspekter	
• begränsande	Deng et al. 2016b; Goods et al. 2019; Lehdonvirta 2018; Veen et al. 2019; Wood et al. 2019a; Wood et al. 2019b
• förfrämligande (alienation)	Graham et al. 2017; MacDonald & Giazitzoglu 2019
• social isolerande	Lewchuck 2017; Wood et al. 2019b
• osäkert • prekärt • otryggt	Abraham et al. 2018; Broughton et al. 2017; Lehdonvirta 2018; Lewchuck 2017; MacDonald & Giazitzoglu 2019; Manyika et al. 2016; Petriglieri et al. 2019; Stewart & Stanford 2017; Wood et al. 2019b

Ett återkommande tema inom gig-forskningen rör den organisatoriska och strukturella styrningen av gig-jobb. Vissa plattformsförmedlade gig-arbeten styrs via algoritmiskt management, det vill säga att en algoritm fördelar uppdrag beroende på exempelvis en persons fysiska position. Algoritmisk styrning är av hög relevans i samband med gig-arbetet som matkurir eftersom fördelningen av uppdrag, det vill säga tillgång till arbete, är grundpelaren bakom den typen av plattformsjobb. Otillräcklig

tillgång till uppdrag (Lehdonvirta 2018) såväl som problem med konstant övervakning och samtidigt en brist på information om hur algoritmen fungerar (Veen et al. 2019) har visat sig vara generella strukturella aspekter av gig-arbete som leder till mindre tillit och lojalitet mot uppdrags-plattformen jämfört med vanliga jobb (Gleim et al. 2019). Vidare lyfter exempelvis Graham et al. (2017) hur risker och ansvar förflyttas till individen, i kombination med en minskad trygghet och färre sociala förhållanden (Alkhatib et al. 2016; Goods et al. 2019; Wood et al. 2019a, 2019b).

Attraktiva och oattraktiva aspekter av gig-arbete

Det råder samstämmighet inom internationell forskning att gig-ekonomin förenar både bästa tänkbara men också sämsta tänkbara aspekter av arbete (se tabell 2). Dualismen utgörs å ena sidan av aspekter såsom flexibilitet, autonomi, och ”empowerment” – det vill säga känslan av att kunna styra över sitt eget arbete, hur/när man vill utföra arbetet, upplevelsen av att man har alla resurser man behöver för att kunna utföra arbetet och att man har inflytande på arbetsprocessen (Weidenstedt 2016; 2020). Gig-arbete har visat sig skapa möjligheter för (finansiellt) drivna personer att utöka sin inkomst under individuellt anpassade former. Exempelvis har Deng et al. 2016b undersökt vilka värderingar gig-arbetare har. Författarna kommer fram till att gemensamma, arbetsrelaterade värderingar bland gig-arbetare är: tillgänglighet, självständighet, rättvisa, kommunikation, säkerhet, ansvarsskyldighet, att kunna påverka och värdighet. För individer med liknande värderingar kan gig-ekonomin därmed innebära en hög tillfredsställelse eftersom de upplever en hög grad av autonomi, kontroll och möjlighet att styra över tid, plats och omfattning för sitt arbete (Deng et al. 2016b; De Stefano 2015; Lehdonvirta 2018; Ravenelle 2017).

Den andra sidan av gig-ekonomins dualism är att samma strukturer som gör gig-ekonomin attraktiv också innebär oattraktiva aspekter, såsom *bristande* kontroll genom exempelvis ett underskott av uppdrag/arbetstimmar, begränsningar i användandet av plattformar/appar, anonymiteten i kommunikationen med plattformar och oklarheter gällande algoritmens exakta parametrar och funktionssätt (Deng et al. 2016b; Veen et al. 2019). Plattformarnas användning av betygssättnings- och

rankningssystem ger kunden stort inflytande och kan därmed begränsa gig-arbetarnas förhandlingskraft vilket skapar en känsla av låg grad av egenmakt (Graham et al., 2017; Wood et al., 2019b).

Istället för att leda till en positiv känsla av empowerment menar forskare därför att gig-arbete snarare kan framkalla känslor av det Marx kallade alienation, ett slags förfrämligande mellan gig-arbetare och själva produkten, tjänsten eller arbetet (Graham et al. 2017; MacDonald & Giazitzoglu 2019). Vidare kan friheten i arbetsorganisationen i kombination med algoritmerna och marknadsmekanismer leda till att dygnets bästa uppdragstider går tvärt emot rytmen av konventionella jobb. Som följd jobbar gig-arbetare när andra inte gör det, vilket kan leda till social isolering (Lewchuck 2017; Wood et al. 2019b).

Sist men inte minst visar flera studier att gig-ekonomins flexibilitet och autonomi innebär ett högt pris av osäkerhet, otrygghet och prekaritet (Broughton et al. 2017; Petriglieri et al. 2019; Stewart & Stanford 2017). Gig-jobb kommer utan vare sig anställningstrygghet, reglerade arbetstider, sociala försäkringar och förmåner eller möjlighet till att göra sin röst hörd i organisationen.

Det kan självfallet argumenteras att alla typer av jobb kommer med för- och nackdelar. Vad som utmärker gig-ekonomins utpräglade dualism av lockande och avskräckande aspekter är avsaknaden av grundläggande trygghetsfaktorer som ofta tas för givna i samband med konventionella anställningar. Av den anledningen är det av speciellt intresse att undersöka vad som motiverar individer till att börja arbeta inom gig-ekonomin. Studien av Deng och Joshi (2016) ställer just den frågan och fokuserar på okvalificerat gig-arbete som utförs online. Resultaten visar att det som initialt gör att man börjar "gigga" är finansiella behov, behov av personlig utveckling, samt prosociala behov. Vidare attraheras individer av att arbetet enkelt kan genomföras via en dator med internetuppkoppling när som helst. Det fortsatta arbetet inom gig-ekonomin motiveras enligt studien av uppdragens karaktär, arbetets självständighet, variationen i uppgifterna och uppgiftens meningsfullhet.

Även Vaclavik och Pithan (2018) fokuserar i sin studie på frågan vad som motiverar personer att söka sig till gig-arbetet: Gig-arbetare svarar att det är tidigare arbetslöshet, missnöje med den formella arbetsmarknaden eller behovet av en extra inkomst som ligger bakom deras beslut att börja ”gigga”.

Många studier lyfter således både positiva och negativa uppfattningar av gig-arbete, där flertalet studier drar slutsatsen att gig-arbetare på olika sätt är utsatta (se Graham et al. 2017). Resultaten gör det än mer relevant att undersöka varför individer bestämmer sig för att arbeta i den okvalificerade gig-sektorn där jobb förmedlas online men utförs offline och där jobben inte sällan är fysiskt krävande – såsom inom matkurirsbranschen.

Varför gig-ekonomin behöver diskuteras

Utgår man från siffrorna som presenterades tidigare kan konstateras att gig-arbete som huvudsaklig inkomstkälla än så länge är ett förhållandevis litet fenomen på den svenska arbetsmarknaden. Detta betonas ofta av olika aktörer. Siffrorna kan locka en att tro att gig-ekonomin är ett övergående fenomen eller att det inte kommer att bli så mycket större.

Å andra sidan visar den tidigare forskningen att den gig-jobbade minoriteten arbetar under speciella förhållanden. Dessa förhållanden har skapat – och fortsätter att skapa – debatter, problem, och en efterfråga på regleringar och lagändringar. Liknelsen mellan gig-arbete och daglönare betonar skillnaderna mellan gig-arbete och tillsvidareanställningen: I fokus är frågor om anställningsform, trygghet och villkor. Som framgår ur de senaste årens diskussioner kring plattformars grad av ”inblandning” i förmedlandet av arbete vill många plattformsföretag upprätthålla sin status som intermediär snarare än arbetsgivare (med visst undantag för exempelvis Foodora som ger matkurirer allmän visstidsanställningar). Konsekvensen är att gig-arbete förblir en atypisk sysselsättning (jmf. Ahlberg et al. 2019:17), det vill säga giggaren arbetar exempelvis för flera arbetsgivare genom att vara egenanställd.

Vad som utmärker gig-jobben är därmed inte enbart en osäker uppdrags-situation utan också en rättslig situation med oklarheter kring skyldigheter (framförallt i relation till skatterätten) och rättigheter (framförallt i relation till arbetsrätten). Inte minst sätter dessa nya arbetsformer traditionella institutioner på den svenska arbetsmarknaden, såsom kollektivavtal, a-kassa, anställningsskydd m.m., ur spel (Ahlberg et al. 2019:18). Denna situation har gett anledning till en polariserad debatt i ämnet (jmf. Palm 2019), där gig-arbete beskrivs ena dagen som stimulerande arbete med variation och den andra som skapandet av en ny underklass.

Som vi såg ovan finns polariseringen även inom forskningen: Viss forskning tyder på att de nya arbetsformerna skapar möjligheter för flexibilitet, självständighet och en språngbräda in på arbetsmarknaden för de annars arbetslösa (Ahlberg et al. 2019; Manyika et al. 2016). Annan forskning visar att gig-ekonomin skapar inlåsningsbara arbetare på en osäker arbetsmarknad med tillfälliga och dåligt betalda jobb, utan möjlighet att förvärva varken kompetenser, nätverk eller användbara referenser för att främja en framtida karriär (Kost et al. 2017).

Oavsett inställning till fenomenet kan hävdas att gig-ekonomin utmanar befintliga institutioner (North 1960): En ung generation socialiseras in i en ny orientering kring arbetslivsfrågor och kommer kanske att ta med sig förhållningssättet vidare i arbetslivet. Möjligheterna som digitaliseringen skapar förändrar värderingar. Förändrade värderingar förändrar människors beteenden – och detta utmanar först informella institutioner såsom sociala normer, men i längden även formella institutioner såsom lagstiftning, och gängse praktik. För att förstå dynamiken som skapas behöver gig-ekonomin undersökas och diskuteras oavsett dess omfattning.

3. Kvalitativa intervjuer som metod

Gig-ekonomin drivs av individers aktiva deltagande i den: Medan tekniska förutsättningar, såsom plattformar och appar, skapar nya möjligheter, är det individer som omvandlar dessa möjligheter till en disruption (jmf Angwin et al. 2021). Individers preferenser och val har därför stor betydelse; vilka önskemål, övertygelser och möjligheter driver och motiverar exempelvis matkurirers giggande?

Med tanke på ovan nämnda forskningsfrågor har det tätt sig naturligt att genomföra semi-strukturerade intervjuer, det vill säga intervjuer som följer en grov frågeguide men som tillåter följdfrågor och avvikelser från frågeguiden. Metoden gör det möjligt att ta del av intervjupersonernas egna tankar och funderingar på ett sätt som en enkätundersökning med fördefinierade frågor och fasta svarsalternativ inte erbjuder.

I vårt urval av matkurirer var vi öppna för alla typer av matkurirer: giggare från Uber Eats, Foodora, Wolt, m.m. I och med att gig-ekonomin i Sverige är ett storstadsfenomen (SOU 2017:24) gjorde vi bedömningen att ett urval bestående av matkurirer i Stockholms stad var rimlig och att tillgången till matkurirer var relativt stor.

Tillvägagångssätt vid intervjuerna

Vi hittade två platser i Stockholms innerstad där många matkurirer samlas. Platserna besöktes vid upprepade tillfällen och vi pratade med matkurirer som väntade på nya uppdrag, tog en paus, eller åt lunch.

Vid kontakt presenterade vi oss och projektet vi jobbade med samt redogjorde för gängse forskningsetiska riktlinjer (Vetenskapsrådet 2002; 2011). Om samtycke till intervjun gavs frågade vi om det gick bra att spela in intervjun. Vi intervjuade dem på plats, alltid medvetna om att det när som helst kunde komma en beställning som de ville eller var tvungna att ta och därmed avbryta intervjun. Detta hände dock bara någon enstaka gång. Detta tillvägagångssätt genererade 18 kortare och två långa intervjuer. Ytterligare 14 intervjuer kom till genom kontakter som själva hade erfarenhet av att jobba som matkurir och därmed i sin tur hade kontakter till matkurirer. Dessa intervjuer blev längre och mer ingående.

Sammantaget genomfördes 34 intervjuer. En av de 34 intervjuerna hölls på svenska, två på hindu och resterande 31 på engelska. Längden på intervjuerna varierade mellan fem och 120 minuter med en snittlängd på 33 minuter. Intervjuerna genomfördes mellan maj 2019 och maj 2020.

Kodning, analys av intervjumaterialet och begränsningar

Alla intervjuer transkriberades, det vill säga det inspelade materialet omsattes till text. Kodningen av materialet innebär att transkriberingarna läses i flera omgångar och olika teman identifieras – så kallade koder. Intervjuerna kodades både utifrån frågeställningarnas syfte och det teoretiska ramverket, samt utifrån intressanta och oväntade teman. Alla tre forskare deltog i kodningsprocessen.

Kunskapen som genereras via kvalitativa intervjuer är varken generaliserbar för gig-ekonomin i stort, för alla matkurirer i Sverige eller alla matkurirer i Stockholm. Våra resultat kan enbart tolkas i relation till de individer som har valt att dela med sig av sina erfarenheter i vår studie. Det går exempelvis inte att utesluta selektionsproblem; kanske har vi lyckats intervjua just de individerna som delar samma åsikter i vissa frågor – och därmed missat individer som har andra åsikter? Eller kanske vi fångar upp de som har starka åsikter, är engagerade, passionerade eller brinner för en viss verklighetsuppfattning. Systematiska

bias kan aldrig helt uteslutas, vilket bör beaktas vid läsning av den här rapporten. Intervjuerna har trots begränsningar gett en bra inblick i varför en individ bestämmer sig för att bli matkurir – den prekära arbetssituationen till trots.⁵

---

5) Se Bilaga 3 för en utförligare beskrivning av metod, tillvägagångssätt och begränsningar.

4. Drivkrafter bakom okvalificerat gig-arbete i Sverige

Det överordnade syftet med den här studien är att låta matkurirerna själva komma till tals och ta del av deras erfarenheter och uppfattningar om sitt gig-arbete. Syntesen av intervju-analysen presenteras nedan i tre under-rubriker. Den första delen handlar om strukturella förutsättningar som skapar den kontext utifrån vilken individer agerar och tar sina beslut. Det ges inblick i vilka gig-arbetarna i den här studien är, prekariteten av deras arbetsvardag, samt varför de valde att börja jobba inom gig-ekonomin. Den andra delen bidrar med en analys av individuella förväntningar som föds ur gig-arbetarnas önskemål, övertygelser och möjligheter: Vad driver de att fortsätta jobba som matkurir – den prekära situationen till trots – och vilka förväntningar kan gig-jobben (inte) tillfredsställa? Den sista delen befattar sig med en analys av intervjupersonernas framtidsvisioner och hur de ser på karriärmöjligheter.

Strukturella förutsättningar

Ur ett sociologiskt perspektiv är individuellt handlande alltid inbäddat i en social kontext. Kontexten består dels av socio-demografiska förutsättningar såsom ålder, kön eller härkomst, men också av strukturella förutsättningar som individer har, eller inte har, tillgång till. Vilka övertygelser, drömmar, önskemål och möjligheter individer har och utvecklar beror till stor del just på demografiska och strukturella förutsättningar. För att få inblick i vad som driver giggare är det därför nödvändigt att analysera dessa förutsättningar.

På grund av att det enbart är två kvinnor med i urvalet har vi av anonymiserings skull valt att använda pronomenet "hen". De deltagande matkurirernas ålder varierar mellan 19 och 48 år, där medelåldern ligger på 32.

Vad gäller härkomst kommer hälften av giggarna i den här studien från Asien, en fjärdedel ifrån europeiska länder och en fjärdedel från Afrika och Sydamerika (se figur 3). De asiatiska gig-arbetarna kommer övervägande från länder såsom Indien, Bangladesh, Pakistan och Afghanistan.

Även detta mönster tycks representera den grupp personer som jobbar som matkurirer i Stockholm, där våra egna erfarenheter stämmer överens med intervjupersonernas. Att det till stor del är migranter som jobbar inom den okvalificerade och fysiskt krävande typen av gig-jobb har beskrivits i både media och i forskningen. Gig-arbetare 1 beskriver hur förhållandet mellan svenska och utländska matkurirer har blivit snävare med åren:

Ratio: *Back then [when you started at Foodora in 2017], were there many Swedes working for Foodora?*

Matkurir 1: *Swedish wasn't necessary, so there was always a good amount of immigrants. A good friend of mine is Swedish and I met him there. There were other Swedish people, mostly like young people, you know.*

Ratio: *Has that changed?*

Matkurir 1: *Maybe at first it was like 60:40 and then you've got like 80:20.*

Ratio: *80 percent being immigrants?*

Matkurir 1: *Yeah.*

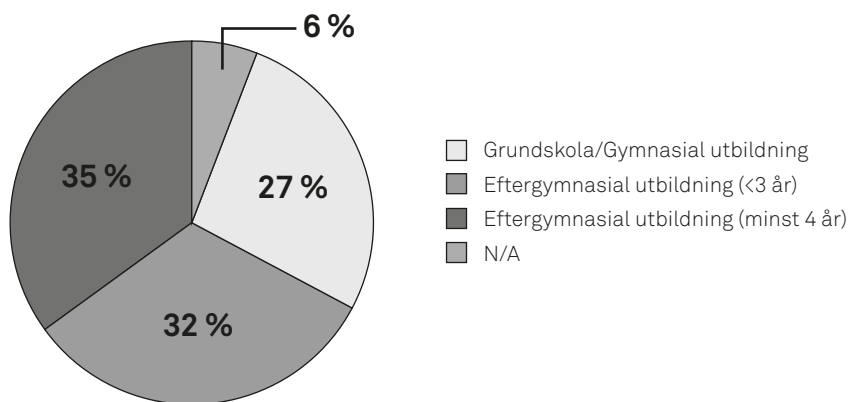
Det är därför av intresse att nämna att fem personer i vårt urval angav Sverige som sitt ursprungsland, vilket är 15% av urvalet. Utöver härkomst är det även intressant att se vilken utbildningsgrad gig-arbetarna i den här studien har (se figur 4). Här visar det sig att fördelningen är jämn

mellan de som har gått ut grundskola eller gymnasium (ca en tredjedel), de som har en kandidatexamen (ca en tredjedel) och de som har en masterexamen (ca en tredjedel). Det innebär att 23 av de 34 respondenterna, eller 67%, har en avslutad universitetsutbildning – en hög siffra med tanke på att de arbetar i den *okvalificerade* gig-sektorn. Därmed är deltagarna i studien överlag högtbildade, speciellt inom IT-, ingenjers-, finans- och juridik-branschen.

Figur 4: Utbildningsnivå i urvalet

Ungefär hälften av giggarna i den här studien är ensamstående och försörjer enbart sig själv och hälften är gifta och/eller har familj och barn som de försörjer med (delar av) sin inkomst. Oavsett hur familjesituationen ser ut konkret kan tänkas att den påverkar både möjlighet och nödvändighet till heltidsarbete.

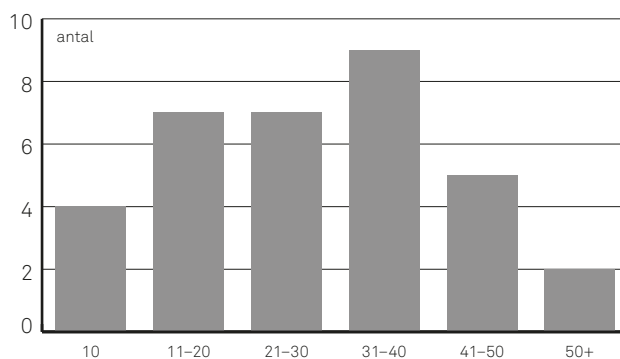
Om intervjupersonernas gig vardag kan sägas att de jobbar för företag såsom Uber Eats, Wolt och Foodora. På grund av våra kontaktnät är Foodora överrepresenterad som arbetsgivare i urvalet. Tjugo matkurirer

anger Foodora som sin huvudplattform, nio anger Uber Eats och fem anger Wolt; dock jobbar flera intervjupersoner med olika plattformar samtidigt. Överrepresentationen av Foodora kan teoretiskt innebära en viss bias, dock har vi trots en större mängd datamaterial om Foodora inte kunnat fastställa systematiska skillnader: Matkurirernas berättelser är mycket lik varandra oavsett vilken plattform de jobbar för – med undantag för vissa aspekter relaterade till anställning och antal kontrakterade timmar. Giggarna i den här studien har i genomsnitt jobbat inom matkurirsbranschen i ca tio månader. Erfarenheten inom branschen sträcker sig från två månader till fyra år, där de flesta har jobbat som matkurir mellan sju till 18 månader vid tillfället för intervjun. Också av intresse är huruvida gig-arbetet är en heltids- eller deltids-syssla för intervjupersonerna. Det genomsnittliga antal arbetstimmar per vecka inom urvalet är 31 timmar.

Figur 5: Antal arbetade timmar per vecka

Som framgår av figur 5 jobbar de flesta matkurirerna i studien mellan 11 och 40 timmar per vecka och två tredjedelar jobbar som matkurir mer än halvtid. En av två giggare i urvalet som jobbar betydligt mer än det är

giggare 20, som beskriver hur hen kombinerar två olika matkurirs-appar för att kunna jobba mer än 40 timmar:

Matkurir 20: *I tried a lot to work in McDonalds and Max but many times I send my documents, then the personnel from Max or McDonalds didn't respond. Because of that I work for Wolt and Foodora.*

Ratio: *So both Wolt and Foodora? How do you combine these jobs? Do you work with both every day?*

Matkurir 20: *Yes, every day I work 10 hours. 5 hours in Wolt and 5 hours in Foodora. Morning I work with Foodora and afternoon and night with Wolt.*

Ratio: *That means that you work 70 hours every week? More or less?*

Matkurir 20: *70 I think yes.*

Ratio: *Because you work every day?*

Matkurir 20: *Yes*

Anledningen till att giggare 20 gör på det viset är att en anställning på Foodora visserligen innebär ett minimum av tio arbetstimmar per vecka dock utan garanti för möjligheten att jobba flera skift än så. Dessutom är det inte tillåtet att jobba mer än 35 timmar per vecka på Foodora (med vissa undantag). Wolt, där gig-arbetare inte är anställda och kan jobba så många timmar de vill, är därför ett bra komplement. Mer om detta nedan under rubriken ”Heltid eller deltid”.

Sammanfattningsvis är deltagarna i den här studien övervägande hög-utbildade migranter som i stor utsträckning jobbar mer än halvtid. Genomgången av urvalets demografiska karakteristika visar därmed att den typiska matkurirens strukturella förutsättningar skiljer sig från genomsnittet. Ett beslut såsom att börja ”gigga” är en individuell handling baserad på en utvärdering av möjligheter givet ens preferenser – där möjligheter och preferenser formas av individens kontext. Men hur ser verkligheten ut och vilka förutsättningar ligger bakom beslutet att bli matkurir?

Varför börja jobba som matkurir?

Den mest avgörande anledningen till att börja jobba som matkurir är enligt många av de intervjupersonerna som har utländsk härkomst problemet med att hitta andra jobb – jobb som matchar deras utbildning och kompetens. Av de matkurirer som enbart hade grundskole- eller gymnasieutbildning berättar flera att de sedan en tid tillbaka har säsongsjobb inom takläggning eller trädgårdsarbete, men att de är arbetslösa på vintern, såsom giggare 32 berättar:

Ratio: Men hur funkar det? Är du anställd på takföretaget?

Matkurir 32: Ja. Deltid. Det är inte heltid. De som jobbar på taket, de är det. De jobbar inte på vintern. Vi ska börja i mars, kanske. På sommaren jobbar de, vi har mycket jobb på sommaren. Och på sommaren Uber Eats blir lite mindre. Vet du varför, därför de som bor här i Stockholm de går ut, de åker ut till Spanien, de gör semester, så det finns inte mycket jobb. Så jag började jobba där [Uber Eats], jag blandar lite min tid. (...) Jag känner det är jättebra. Jag vill jobba. Jag vill jobba, vad ska jag göra hemma? Jag jobbar med mina kompisar på taket och de har inte mycket jobb nu, det är vinter. Vi jobbar mest på sommaren, om vi ska öppna taket, det kommer att regna. Ni vet.

I jakt på vinter-jobb har många matkurirer i studien i flera månader försökt att få jobb inom snabbmatsrestaurang-branschen, men utan framgång – såsom giggare 20 berättade ovan hör Max och McDonalds sällan ens av sig. När de sedan får reda på hur matkurirs-apparna fungerar – ofta genom kompisar – är det en enkel lösning på ett svårlöst problem. Giggare 19 beskriver det så här:

There is no other opportunity to find a job here because I am coming here from another country and really it is difficult first time to find a job. Not this type of job [matkurir]. I tried

another kind of job, particularly need language in this country. So this is the choice and I getting the job, it is okey for me just for survival.

Matkurir 19

Just språk-problematiken nämns av många intervjupersoner som huvud-anledning till svårigheter att hitta ett jobb. Giggare 19 noterar dock att just matkurirs-jobbet inte har det kravet: Det räcker att man pratar skaplig engelska. I likhet med giggare 19 ser många andra intervjupersoner matkurirs-jobbet som en enkel lösning för överlevnad – även de invandrade gig-arbetare som har en utbildning. Trots yrkesutbildningar eller utbildningar inom exempelvis IT på masternivå berättar flera hur de sökt jobb i flera månader utan att få respons eller bli bjuden på intervju och där de till slut kände sig tvungna att ”gigga” för att åtminstone ha något slags jobb:

Yeah actually, this is obvious, especially here in Stockholm. I tried to get some regular job, some professional job. But a professional job we cannot take because they don't give this kind of job here. But like regular job I tried many places but they ask you need to speak Swedish to learn things. That is the reason why I don't get the regular job. That's why I am working here. That is good for those people like me, they don't have any options, if they don't speak Swedish, well it is a good job. They will get money. (...)

I don't have any option and that's obvious, really. I don't have any option. Everybody here they have their own background. If you opened my background I would have some professional things in my background but I cannot get that professional job in Sweden. That's the problem. We have all our background and then why I am not dissatisfied is the reason that it is better than nothing! I'm getting money and then I'm surviving. I'm living with myself. That is what makes me not too dissatisfied. That's the reason.

Matkurir 18

Det blir tydligt i matkurir 18:s berättelse att trots en professionell bakgrund är det svårt för hen att hitta ett jobb i Stockholm/Sverige. Återigen nämns språk-argumentet och att behärska det svenska språket är ett grundläggande krav för att kunna få ett kvalificerat arbete. Ur matkurir 18:s berättelse framgår också en viss missnöjdhet med situationen. Trots att ett gig-jobb är bättre än inget jobb, så är det inte i första hand ett gig-jobb som önskas.

Matkurir 18 fungerar här som ett exempel på ett mönster som är genomgående i intervjumaterialet: Oavsett kvalificerad eller okvalificerad arbetslivserfarenhet – gig-arbetarna med utländsk härkomst har alla upplevt stora svårigheter med att hitta passande jobb, trots flera månaders jobb-letande. Att matkurirsverksamheten således är en nödlösning för de flesta av dem blir tydligt i deras berättelser, så även hos matkurir 16:

Matkurir 16: *I tried applying with what I already had, with my education (...) I think I've sent like shit-loads of applications for different jobs like based on what I'm studying or what I've studied. Because I've worked [in finances] as well, so it's not like I can't do stuff. So I did that and I would get a lot of phone interviews but then after that, I don't know what happened but they would just be like "yeah we got other people to do the work" and I'm like "ah alright". But I don't know what the reason is, I never asked anyone.*

Ratio: *How did Foodora come into the picture?*

Matkurir 16: *That's a good question. I know about food-delivery from home because we've had it since a really long time. Like maybe since 2007, 2006, we've had like people delivering food to our places. But this kind of organized thing it's just new. And I think I saw Foodora the first month when I was just hanging out here in the city, we saw a lot of Foodora guys walking around. And I was like, yeah, this seems like*

a fun job to do. And in the end it was just that there wasn't any other option. I'm pretty sure about that. Because I did try for other places but obviously I did not try ALL the places, but in that point of time I felt like I had done enough.

Det finns dock även andra aspekter än enbart svårigheter med jobbetandet som för en del personer i urvalet spelade in i deras val att börja leverera mat. Den ena aspekten gäller flexibiliteten jobbet medför – ett mycket känt och omdiskuterat argument inom gig-diskursen. I och med den digitala plattformen som en del gig-jobb förmedlas genom följer ett mått av frihet att organisera sitt arbete, sina arbetstider och antalet timmar som andra jobb inte erbjuder. Foodora, som är den enda matleverans-plattformen som anställer matkurirer inom en allmän visstidsanställning (ALVA) på tre månader åt gången, kräver minst 10 timmar matkurirs-verksamhet per vecka. När dessa timmar utförs är dock upp till matkuriren själv. På grund av dessa tio obligatoriska timmar får matkurirerna schemalagda pass varje vecka – som de kan utöka eller byta med andra. Hos Uber Eats och Wolt finns det inte ett minsta antal timmar som matkurirer behöver jobba – men här är de inte anställda, och det finns inte några scheman. Det innebär att matkurirerna är helt fria att bestämma även hur många timmar de vill jobba. Som matkurirer 13 och 29 uttrycker det:

Yeah, when it comes to flexibility, it's pretty much the most flexible thing there is. You know, if I have a shift this weekend and it's my girlfriend's birthday and I forgot about that, I can just give it to someone else.

Matkurir 13

It's a lot of flexible, you can choose hours. And also like the Uber Eats are better because they are paying by delivery and you don't have shifts. The working hours are from time to time. You can work anytime, you can go online and you can start working. Then you can go offline anytime.

Matkurir 29

Huvudanledningen till varför flexibiliteten är av stor betydelse för intervjupersonerna är att flera av dem försöker jobba som matkurir vid sidan av andra aktiviteter. Dessa aktiviteter kan exempelvis vara andra (del-tids-)jobb eller studier. Exempelvis studerar flera av intervjupersonerna på heltid och försöker vid sidan om att försörja sig själv och/eller sin familj. Matkurir 15 berättar att hen kände sig tvungen att använda sin arbetslösa tillvaro till något vettigt och studera vidare. Matleverans blir ett komplement som fyller ut tiden mellan att vara på universitetet eller behöva plugga:

But I'm also very flexible. (...) So it was almost kind of impossible [to find a job] because, basically, they were talking about language barrier and experience. So I decided I need to use my time more efficiently by taking on other studies and then, when there is an opportunity I can just sneak in in terms of job or in terms of research, like PhD or anything. So that's what actually inspires me. And this job also. I took it because it's more flexible and it was kind of ready for me. (...) Flexibility in that you can do other things and still work.

Matkurir 15

Matkurir 15 påpekar att matkurirs-jobbet ”bara fanns där – redo för mig.” Fördelen med gig-plattformar är just smidigheten med vilken nästan vem som helst kan registrera sig på plattformen och börja jobba. Processen är inte särskild tidskrävande eller utdragen och kraven på matkurirerna är inte speciellt höga. Jämfört med matkurirernas andra erfarenheter inom jobsökning finns det betydligt färre hinder på vägen att bli matkurir än att hitta ett annat jobb.

Situationen som matkurir 11 befinner sig i relaterar också till giggandets flexibilitet: Hen berättar hur hen beslöt att säga upp sig från en mångårig och framgångsrik arbetsposition för att starta eget. Eftersom det tar en tid att bygga upp en egen firma är matkurirjobbet en behändig lösning för att täcka upp inkomstbortfallet:

I started my [own business] in April last year. This first year was not so good in terms of income so that's why I started to work extra for Foodora, also because I like to ride the bike and stay in shape. (...) I knew I wouldn't get enough income from [my own business], especially in the first year, so instead of using my savings I decided to work for Foodora, because I wanted to have a job that allowed me to work just two/three days a week. Right now I'm at [my own business] just once a week, on Thursday the whole day, so then I have four full weekdays in which I can work for Foodora.

Matkurir 11

Matkurir 11 berör här den andra aspekten som påverkar vissa personers beslut att börja leverera mat: *"I like to ride the bike and stay in shape."* En stor andel av de intervjupersonerna som jobbar med Foodora framhävde i intervjuerna, att de anser att det är en bra sak att jobbet innebär motion, att cykla, och att lära känna staden. I Matkurir 16:s berättelse om svårigheterna att hitta ett jobb (se ovan) nämner hen på slutet att cyklingen utgjorde en del av anledningen bakom beslutet att jobba som matkurir. Även matkurir 4 är väldigt tydlig i sin motivation bakom matkurirs-jobbet, som också relaterar till cykling, och matkurir 1 framhäver det positiva med både motion och att lära känna Stockholm:

Matkurir 4: *Basically I joined the job because I like cycling.*

Ratio: *How did Foodora come into the picture?*

Matkurir 16: *That's a good question. (...) In the end it was just that there wasn't any other option. (...) But just to add something else: I've been biking all my life. I've been going to schools on my bike, when I was working in [a city] I constantly used my bike, so I like biking a lot.*

Ratio: *And why did you choose to work for Foodora?*

Matkurir 1: *Because it was like I wanted a job and it seemed*

like a good payment. I was looking for jobs and it seemed good and then also riding the bike, you know, due to exercise. Knowing Stockholm now. I know the whole Stockholm. (...) Also like solving things in real time. It's also like you need to think fast, you know! Go here and there, getting the best route, yeah.

Just att många av intervjupersonerna gillar – eller rent av älskar – att cykla är ett argument som framkommer flera gånger i intervjumaterialet (och som diskuteras mer ingående i den andra resultatdelen nedan). Som matkurir 16 beskriver har cykling alltid varit en stor hobby, någonting som hen gillar och är van vid att göra sedan länge. Detta kan antas sänka tröskeln för beslutet att bli en (cyklande) matkurir – och bidrar sannolikt också till en viss selektion in i branschen av just cyklande matkurirer. Det ska nämnas att matkurirer som jobbar med Uber Eats eller Wolt för det mesta åker moped – konsekvenserna av detta diskuteras i nästa avsnitt.

Det kan konstateras att intervjupersonerna i den här studien har vissa socio-demografiska egenskaper som leder till vissa strukturella förutsättningar för dem på den svenska arbetsmarknaden. Oavsett utbildnings- och erfarenhetsbakgrund upplever många individer med utländsk härkomst i vårt urval att det är svårt att hitta ett jobb inom sina kompetensområden. Flera känner att de har gjort allt de kan och ändå inte lyckats få ett jobb. Som sista utväg väljer de att bli matkurir – ett jobb som har vissa fördelar, även om det inte är drömjobbet. Därmed kan man dra slutsatsen att majoriteten av matkurirerna i studien gigger av nödvändighet. Det är dock också värt att framhäva att det finns flera matkurirer i studien som använder sig medvetet av matkurirs-jobbet för att de har ett entreprenöriellt intresse (mer om detta nedan under "Framtiden – som matkurir?"). Flexibiliteten inom matleverans-branschen möjliggör att följa flera olika aktiviteter, såsom andra (deltids-)jobb eller studier. Vidare anses det av många vara positivt att lära känna staden och få motion på köpet. De strukturella förutsättningarna verkar därmed både hämmande och främjande: Där konventionella strukturer inte fungerar

eller räcker till erbjuder gig-ekonomin snabbt lösningar. Tidigare forskning har emellertid etablerat att det med dessa lösningar medföljer en prekär arbetssituation som resultat av institutionaliserade förutsättningar på arbetsmarknaden, såsom anställningstrygghet och –skydd samt sociala skyddsnet. Hur tänker intervjupersonerna i den här studien kring dessa ämnen?

Matleverans som prekär arbetssituation

Som framgått tidigare skiljer sig gig-ekonomin från den reguljära arbetsmarknaden. Gig-ekonomin har lyckats öppna upp en ny gammal nisch på arbetsmarknaden som bidrar med arbetstillfällen samtidigt som arbetstillfällena i matkurirsbranschen för med sig en hel del osäkerhet och sämre villkor än en traditionell anställning. Matkurirerna i den här studien skiljer sig inte från matkurirer i andra studier vad gäller prekaritet. I den här delen redogörs för de utmaningar som följer med jobbet som matkurir. Det är huvudsakligen tre teman som berörs: *Anställningssituation, social trygghet och tillgång till arbete; transparens, kontroll och omtanke, samt påfrestande, utsatt och farlig arbetsmiljö.*

Anställningssituation, social trygghet och tillgång till arbete

I termer av *anställningssituationen* har nämnts ovan att matkurirer hos Foodora har anställningskontrakt med allmän visstid (ALVA) som omfattar tio garanterade timmar. Kontrakten gäller för tre månader åt gången och behöver därför regelbundet bli godkända för förlängning – vilket innebär en risk att kontraktet inte förlängs om företaget inte är nöjd med medarbetaren eller har ett minskande uppdragsläge, under sommaren exempelvis. Trots att en anställning hos Foodora därmed kan ses som något tryggare jämfört med att gigga via plattformar som Uber Eats eller Wolt (där man kan jobba både som egenanställd eller egenföretagare men inte genom en anställning) är tryggheten tidsbegränsad. Anställnings- och arbetsförhållanden skapar två huvudsakliga problem som matkurirerna berättade om. För det första gäller det osäkerheten i sig, där de flesta skulle föredra längre kontrakt eller en tillsvidareanställning:

I know I'm a good rider, so I shouldn't lose my contract based on my performance, but you do want the security of knowing you've got a full-time contract and if whatever happens to you, you've got something to fall back on. (...) It's stressful because you can't plan anything for longer than a month and you don't really have any leverage, sort of. They're holding all the cards. You're just going with whatever they decide. That's stressful. Even though I know my performance should be okay, that I wouldn't be at risk, you still know that nothing is certain.

Matkurir 4

I wish I had a one-year contract. Or like most Swedes have, you know a tillsvidare anställning where you know..., it's basically impossible to fire a person in this country, which I mean, let's be honest, I think that's pretty stupid because if you're incompetent, it shouldn't be this hard to fire someone. That's the thing, that's what makes this company [Foodora] so ironic. The reasons why a lot of these things are like they are right now is because you have this mix of gig-economy with Swedish labor law, where it's impossible to get rid of this deadwood, these middle managers who really aren't bringing anything to the company and whose goals aren't even aligned with the goals of this company. I think all of us rider captains⁶ are convinced that the things that we are fighting for aren't mutually exclusive to just improving the lives of the people working here. But they would also help the company. It's just that these middle managers, they don't realize that.

Matkurir 13

---

6) "Rider captains" är matkurirer som utöver sitt matkurirs-jobb även är team-ledare. De ansvarar för en grupp matkurirer och i deras uppgifter ingår skift-planering, rekrytering, administration, upplärning av nya matkurirer, samt övervakning av matkurirers prestation. Så vitt vi vet finns team-ledare enbart hos Foodora, vilket sannolikt beror på anställningssituationen

Matkurirer 4 och 13 uttrycker båda att de är missnöjda med osäkerheten i anställningssituationen. Även om matkurir 4 tror att hens prestation är tillräckligt bra kvarstår ändå en känsla av osäkerhet eftersom det inte enbart är prestationen utan också efterfrågan på matleveranstjänsten som bestämmer vilka kontrakt som förlängs och vilka inte. Matkurir 13 påtalar i sin tur upplevelsen av situationen som paradoxal, där företaget Foodora å ena sidan agerar inom kontexten av den svenska arbetsmarknaden, med dess institutioner och lagstiftning, och där hen upplever det som nästin-till omöjligt att bli av med jobbet som administrativ mellanchef medan företagets logik bygger just på en flexibel behovshantering av anställda.

En aspekt som är tätt sammanvävd med frågan om anställningsform är frågan om *social trygghet och sociala skyddsnät*. Trots att flera gig-företag nuförtiden har försäkringar som i viss mån täcker matkurirers kostnader i olycksfall, så är dessa försäkringar inte särskilt omfattande, som matkurir 13 beskriver:

If you have an accident, and it prevents you from working, they don't cover for that lost income. You get paid for the hospital bill⁷⁾ but you know, you can't really work so you are not getting paid for the hours that you're not working anymore. And because the schedule is published for one week at a time, when they calculate sick pay, it's for the hours that you have been scheduled for. So if you're gone for longer than one week then you're not going to be paid for more than a week's pay.

Matkurir 13

Matkurir 18 beskriver ytterligare ett problem i samband med försäkrings-skydd. Flera matkurirs-appar kräver en inloggning inom ett speciellt område – en så kallad "log-in area". För att kunna börja med sitt skift

---

7) Eftersom sjukhusvård i Sverige är gratis utgår vi här ifrån att intervjupersonen menar patientavgiften.

eller med att ta uppdrag behöver matkuriren först ta sig till inloggningen och påbörja arbetet på det sättet. Att avsluta appen eller förlora uppkopplingen kan innebära att matkuriren inte längre anses vara ”på jobbet” – och försäkringen gäller då inte ifall olyckan skulle vara framme:

They say like that they have insurance but only when you are online. If I am offline... in case my battery is getting down, sometimes we close the app. If you switch off and at that moment you get some accident they will not guarantee the insurance. They just consider ah this accident, is he online or not?

Matkurir 18

Utöver problem i samband med anställningssituationen och socialt skydd är det andra huvudsakliga problemet relaterat till den möjliga omfattningen av och *tillgång till arbete*. Matkurirer hos Uber Eats och Wolt – och i viss mån hos Foodora – kämpar med att få tillgång till tillräckligt mycket arbete och uppdrag. Arbetar man för Uber Eats eller Wolt finns det inte någon möjlighet att få varken en viss lön eller ett visst antal uppdrag garanterad medan Foodora betalar minst 10 timmar per vecka (oavsett antal tilldelade uppdrag per timme). I Foodoras fall innebär det att man behöver leta efter fler skift, exempelvis genom så kallade ”swaps”, alltså utbyten, om man vill jobba mer än 10 timmar i veckan (se matkurir 3 och 5 nedan). Hos Uber Eats and Wolt gäller det istället att hoppas på många uppdrag i ens närhet när man väl har loggat in och börjat jobba (se matkurir 19 och 33 nedan). Flera matkurirer beskriver situationen:

It's a minimum rate. I think 10 hours a week and 40 hours in a whole month. It's a minimum requirement, and the maximum is 35 hours in a week or 140 hours. So, when you want to do more hours, you look for swaps.

Matkurir 3

If you don't look for swaps, you can't find more than 10 hours of work.

Matkurir 5

Sometimes even if I am online, I don't get order. If I don't get order, I don't get paid. That is the headache why I don't want to count my hours in a day. (...) Every week, actually I work like 6 days in a week. Full days I may work like average 120 trips.

Matkurir 19

Yeah when we don't get orders, we're sitting around maybe 2 hours, 3 hours and we don't get any orders. I have one hour in the hub, you have to go online, and it's nothing. Sometimes it's too much work, sometimes it's nothing.

Matkurir 33

Situationen som matkurirerna beskriver innebär att en timmes arbetstid inte är lika med en timmes betalt arbete. I värsta fall avslutar man ett arbetspass på flera timmar utan att ha tjänat tillräckligt mycket. Inkomsten är därmed oviss och det är svårt att räkna med ett visst belopp varje vecka eller månad. Denna osäkerhet förstärks ytterligare av plattformarnas och matchning-algoritmernas funktionssätt, som är direkt relaterat till frågan om *transparens, kontroll och omtanke*.

Transparens, kontroll och omtanke

Det utmärkande med den plattformsförmedlade gig-ekonomin är just plattformen som intermediär och matchningen mellan gig-arbetare och jobb med hjälp av algoritmer. Det är även algoritmerna som bestämmer hur mycket en matkurir tjänar på en leverans. Flera matkurirer på olika företag beskriver att det är svårt att förstå vilka parametrar som ingår i beräkningen av förtjänsten. Olika tider på dygnet gäller olika så kallade "boozt", det vill säga olika taxa, för leveranser. Från att ha varit tydligt avgränsade till morgon eller kväll ändras taxa-perioderna nuförtiden oftare och matkurirerna upplever att det är svårt att förstå systemet bakom ändringen. Det upplevs därför nästintill omöjligt för en matkurir på exempelvis Uber Eats att veta i förväg hur mycket man kan tjäna på en leverans. Det innebär också att det inte går att kontrollera huruvida beloppet man får utbetalt är korrekt eller inte:

Matkurir 25: *At Foodora the pick-up distances are getting longer and longer. And with Uber it's the same thing, the distances getting longer and the money with Uber it's like it depends on the kilometers and there is a boozt system in Uber so it changes time to time so because of that the delivery costs decreases sometimes like point 1.1 or 1.2 so at that time you get 45 to 50 kr per delivery. (...) So it's really difficult to manage with the payouts.*

Ratio: *So if you work for Uber, for example, is it hard to understand what you're going to earn in the end?*

Matkurir 25: *Yes that's right. Usually you can work during the morning and the evening as you can earn a little bit more because the boozt is more at that time. But nowadays what they are doing is like they are changing the boozt like on hourly basis like within(...) It is not constant. It should be constant in the morning and the evening. So it's a little bit difficult to manage with the payouts.*

Ratio: *If you continued with this way of working, what could be improved?*

Matkurir 25: *It depends on the company. Only the distances should be decreased because sometimes they are too far. (...) I hate that because we have to travel there and we have to pay for petrol and all the stuff, so we don't get paid for the distance from here to the pick-up. We only get paid for the distance between the restaurant and the customer so that's where I can say it needs to be improved. Maybe the delivery amount should be set, like there should be a limited amount for a delivery because who's working here would know that, yeah this is the basic thing, so you can earn that amount. Because Wolt without moms it's like 60 kronor per delivery if you have a company. If you don't have a company it's a little*

bit less, like 40-45 so you know that you can earn that much. But with Uber you don't know how much you are going to earn, it's totally dependent on the app how it calculates and what the distance is.

Ratio: *It's kind of complicated?*

Matkurir 25: *Yeah it's complicated. We can't look at every delivery is it correct or right or wrong because Uber payouts are like they pay for pick-up then for drop-off and distance so three things are coming in so depending on that the payment will be made so we can't calculate every time if it is right or wrong.*

Bristen på transparens i hur algoritmen fungerar är ett återkommande tema i intervjuerna. Vissa berättar att de har studerat algoritmen noga och gjort egna beräkningar så att de till slut vet ungefär hur många leveranser med en viss distans och boozt de behöver göra på en vecka för att nå sitt inkomst-mål. Andra är överväldigade av siffrorna och logiken bakom och tar det som det kommer – vilket dock ofta innebär en intensivare och stressigare arbetssituation på grund av rädslan att inte få tillräckligt många uppdrag.

Utöver problematiken kring transparens berättar matkurirerna om en hög nivå av *kontroll*. Att behöva vara uppkopplad på appen när man jobbar innebär en automatisk möjlighet till övervakning och kontroll – en möjlighet som gig-företagen verkar utnyttja enligt intervjupersonerna. Matkurir 29 berättar exempelvis att inloggningen till ens skift övervakas noga. Är man några minuter sen får man en så kallad miss ("strike" på engelska) eller varning. För många missar och varningar kan leda till att ens kontrakt inte blir förlängd:

Foodora is very tense. They are always testing you, where are you. If you are two-three minutes late, then you get a warning.

Matkurir 29

Andra anledningar till att få en miss eller varning kan exempelvis vara en för lång leveranstid – även den noga dokumenterad i appen, dock utan hänsyn till hur och varför den längre leveranstiden har uppstått. Vidare berättar matkurir 12 att team-ledare ibland ger sig ut på gatan för att leta efter ryggsäckar som låsts fast vid cykeln eller mopeden istället för att tagits med hem. Eftersom all utrustning är försedd med en kod som är kopplad till matkurirernas namn kan även detta beteende leda till en miss eller varning:

Captains go back-pack hunting, just ride across Stockholm, if you see a backpack on the street you cut it off the bike and then bring back to the office. Then the rider gets a strike. It's in the contract that you can't do it. But I understand the riders' perspective because you have to bring it home. You might not have a place to put it.

Matkurir 12

Gig-företag är inte ensamma om att låna ut utrustning till anställda och att företagen kräver att anställda tar väl hand om utrustningen är gängse praktik. I fallet av matkurirsverksamheten samspelar dock olika aspekter som enligt intervjupersonerna gör det problematiskt för många matkurirer att uppfylla kravet om välskött utrustning. I och med att många matkurirer är migranter som inte lyckas få välbetalda jobb har de inte heller möjlighet att bo centralt. Det innebär att vissa behöver ta sig från exempelvis Märsta för att komma till inloggningsområdet i centrala Stockholm. För att inte behöva cykla sådana sträckor från och till jobbet med en tom, tre kilo tung och 47x26x4,8cm stor ryggsäck på ryggen – ofta tidigt på morgonen eller sent på natten – lämnar många matkurirer sina cyklar och ryggsäckar nära inloggningsområdet. Även i fall där matkurirer har flera olika jobb är de ibland tvungna att lämna ryggsäckarna någon annanstans för att de inte kan/får tas med till det andra jobbet. I sådana fall sker lösningarna ibland på bekostnad av kravet om utrustningsskötsel – eller är dyra. Matkurir 16 berättar:

I live in [a suburb of Stockolm] and for the first couple of weeks I biked from [the suburb] till here, which is 15km. With the backpack. And I did the shift and then I went back home biking. And the third day I tried parking [the bike] in the outside decent town, there is an open garage. And the next day I went there, they had tried to steal it. (...) So then I figured, ok I cannot leave my bike outside. Because I bought a new bike as well. Then I was doing that for a couple of weeks and then I started looking into where I can park my bike in the city. And initially I used to take my bag back home and bring it back here. But then, luckily, right when I was looking, I found one place, which is a car-parking which has a couple of bike boxes. I think I got it during the first month. (...) I paid for it and by October I had a place where I could put my bike.

Matkurir 16

Det ska sägas att matkurir 16 är den enda av intervjupersonerna i den här studien som har råd att betala ett cykelgarage till sin utrustning. Problem som dessa tas upp av flertalet intervjupersoner i samband med att de upplever att företaget inte visar *omtanke* eller bryr sig om matkurirerna och deras arbetssituation. Matkurir 6 har uppfattningen att scheman hos Foodora kunde vara mer balanserade för att ta hänsyn till matkurirernas situation:

Foodora has no fixed time. They give you only 10 hours every week guaranteed. This week they gave me 10 hours 15 minutes. I set myself as unavailable for Monday to Friday. Foodora gave me 2 hours on Saturday and 8 hours on Sunday to work. The 2 hour shifts are useless because I have to travel 1 hour 15 minutes to get to Odenplan where I park my bike. From there I have to go to the login area which takes another 10–15 minutes. It takes me 3 hours to travel for 2 hours of work. And on Sunday I have an 8 hour shift which is tiring. My bike's battery is old and does not last long. So it is quite uncomfortable this week. They could have given me 5 hours on each day and made it easier for me.

Matkurir 6

Även i samband med utrustning för vintern och tillhandahållning av handsprit, handskar och ansiktsmasker sedan spridningen av Covid19, uttrycker intervjupersonerna missnöje:

How they organize Foodora (...) such an example of carelessness. For example, you know, they are giving out winter gloves, which are water repellent not water resistant – in Sweden! For Swedish wind, they are giving that kind of equipment to bicycle riders. Where is the trace of any care in that? Now [during Corona] they gave us hand sanitizers with only 40% alcohol. I mean minimum should be 70% of alcohol in sanitizer. (...) They didn't give us gloves, they didn't give us masks, which all have to have for protection purposes, they didn't do anything regarding this Corona situation to really protect their riders.

Matkurir 2

Följden av att känna att företaget inte bryr sig är tätt förknippad med mindre engagemang och lojalitet, som tidigare forskning visar. Matkurir 12 uttrycker det på följande vis:

A lot of guys just see it as "I don't care it's a shit company to work for, I do my ten hours, I do the basic that's it". If the company would care more I think they would get so much more out of some of these guys. A proper place to park bikes, store backpacks, a place to eat together. People should feel a part of something. As a rider you definitely don't feel a part of something.

Matkurir 12

Påfrestande, utsatt och farlig arbetsmiljö

Sist men inte minst påtalar matkurirerna i intervjuerna den påfrestande, utsatta och farliga arbetsmiljön som cykling och mopedåkning året om innebär. Som nämnts ovan väljer många matkurirer att leverera mat på

cykel just för att de gillar att cykla och motionera. Detta stämmer dock givetvis inte in på alla – för vissa är cyklingen med en upp till tio kilo tung ryggsäck en fysisk utmaning som blir till en rejäl påfrestning på heta sommar- eller kalla vinterdagar. Matkurir 23, som bad om att intervjun inte skulle spelas in, berättar exempelvis att hen anser att jobbet är väldigt ”exhausting” och påfrestande för kroppen. Hen känner sig utmattad och sliten efter en dag på jobbet – speciellt i vintertid. Matkurir 34 uttrycker liknande åsikter och matkurir 15 påpekar skillnaderna mellan vädret hen är van vid och vädret hen behöver tackla i Sverige:

That job is not a good job. There's a lot of physical work to do. So I'm trying to find a job that relates to my field, like IT field.

Matkurir 34

I'm not satisfied because weather is a challenge. When it gets to negatives, with somebody coming from 30 degrees weather, it's really a challenge for me. (...) Sometimes, if you ride for one hour or two hours, you have to find somewhere to hide and relax your body before you step in there again. Yeah, it's a challenge.

Matkurir 15

Matkurir 15 nämner här att cyklandet och mopedåkning på vintern är en stor utmaning, där man ibland blir så kall att man behöver hitta skydd för att värma sig ett tag. Utöver den rent fysiska utmaningen befinner sig matkurirerna i en något utsatt situation när de cyklar och åker moped på Stockholms gator – vinter som sommar. Olycksrisken är allestädes närvarande och diskuteras mycket av intervjupersonerna. Här berättar matkurir 18 hur risken för olyckor är en del av jobbet, speciellt när det är dåligt väder. Matkurir 12 berättar i sin tur om en situation där en faktisk olycka hade inträffat och hen bevittnade vad som hände efteråt:

It's risky actually, it's risky because all day you stay on the streets, especially in the cities crowded with traffic. Sometimes you may face some accident. And there are many taxi drivers,

they drive like crazy. And then you always focus on your scooter. It's risky, as well as the weather, sometimes it's bad weather. And it's rainy. Nobody controls the breaks, sometimes even we don't control the breaks. You may lose sometimes. It is almost 80% risk, really. I have faced this kind of risk many times.

Matkurir 18

A big issue I have is their safety. I was at the office about two weeks ago, one of the riders walked in and was really disoriented, he got hit by a car. Walked from where he was hit and walked to the office to report it (30–40 mins). His bike wasn't broken, but he was not in the right state of mind to ride. He didn't know what to do. His helmet was broken – so he did have a head injury. The office wanted him to report it first before going to see the doctor. He was worried about his shift, stressed a lot. He wanted to ride the next day. If they hadn't told him not to come he would've worked. Foodora says they follow up, invite them to the office to discuss. The least you can do as a company is take better care of them.

Matkurir 12

Sammantaget är det tydligt att intervjupersonerna i den här studien är konfronterade med en prekär arbetssituation som liknar den intervjuer i andra studier rapporterat om. Å ena sidan leder en segmenterad arbetsmarknad till att många matkurirer redan befinner sig i en prekär arbetssituation innan de hittar till matkurirsbranschen: De har deltids- och säsongjobb och har svårigheter att hitta långvarigt arbete året om. Högre utbildade migranter har svårt att hitta jobb inom sitt kompetensområde och tar gig-jobb för att försörja sig. Å andra sidan har gig-jobben en annan typ av prekaritet, som kan ta olika former: Arbetskontrakten är ännu kortare än inom säongsarbete – eller rentav obefintliga. Social trygghet och tillgång till tillräckligt många gig för att tjäna en rimlig inkomst är ytterligare problem för matkurirer. Vidare berättar intervjupersonerna om strikt övervakning, kontroll och brist på transparens, och

inte minst upplever flera av de intervjuade att företagen brister i omtanke kring sina gig-arbetares livs- och arbetssituationer. Sist men inte minst är matkurirs-jobbet ofta ett farligt och fysiskt krävande jobb.

Individuella förväntningar: Önskan, övertygelse och möjlighet

Frågan om varför individer väljer att börja jobba som matkurir har redan diskuterats ovan och resultatet visar att många inte ser andra alternativ: De strukturella förutsättningarna påverkar det individuella beslutsstagandet. Med tanke på de negativa upplevelser av den digitalt förmedlade gig-ekonomin, infinner sig dock frågan varför individer väljer att *fortsätta* jobba som matkurir när de väl har fått inblick i hur jobbet fungerar? Varför väljer giggarna att fortsätta cykla/åka moped snarare än att leta efter ett jobb inom restaurang-branschen, exempelvis? Hur ser de individuella beslutsmatriserna ut som motiverar giggarna att fortsätta giga?

Varför fortsätta jobba som matkurir?

När det kommer till individuellt beslutsfattande utgår vi här från det sociologiska antagandet att både sociala strukturer och individuella önskemål, övertygelser och möjligheter påverkar vad som motiverar en till att fatta vissa beslut. I kontexten av matkurirers gig-arbete finns det onekligen starka strukturella anledningar bakom beslutet att börja leverera mat. Alternativen är helt enkelt inte så värst mycket mer angenäma. Trots det visar analysen av intervjumaterialet att det även finns en del aspekter med den här typen av gig-jobb som individerna värderar positivt och som stämmer överens med deras önskemål och övertygelser. Uppenbarligen väger dessa positiva aspekter tillräckligt mycket för matkurirerna att stanna kvar i branschen istället för att leta efter andra okvalificerade jobb. Några av dessa positiva aspekter trädde fram som mönster i intervjumaterialet och diskuteras därför här.

Flexibilitet

Det i gig-sammanhang lätt uttjatade begreppet flexibilitet är en av de mest nämnda positiva aspekterna med matkurirs-jobbet även i den här studien. Matkurirerna påpekar att de själva kan bestämma när de vill jobba eller när de är tillgängliga för att få ett arbetspass inbokat. De är fria

att ta så många ”swaps”, alltså skiftbyten, som de vill – och kan lika lätt själva bli av med ett arbetspass om något kommer emellan. Matkurir 6 beskriver att det är lättare att byta ett arbetspass än att ge upp eller ändra sin tvättstugetid och även matkurir 11 beskriver tjusningen med att kunna bestämma när och hur länge man vill jobba:

Sometimes you just cannot go to work even if you get the swaps. For example, if I booked laundry on Wednesday and then I get a swap shift for Wednesday, I cannot do the shift. The laundry place is harder to book and get than swaps and for laundry it does not matter when you are free or not, you find an available slot and try to make it work. Even though the work is flexible, everything else around my life is not flexible. And this makes things hard and one has to face these troubles. (...) One does not completely have to commit. You can swap your shift quite quickly. People pick it up in 5 mins. That is the best part.

Matkurir 6

I definitely like the flexibility, you can work two hours a day, or longer shifts and work five hours a day, and I think that when the weather is good and sunny it's really nice to bike around enjoying the sun and the fresh air while making some money out of it.

Matkurir 11

Många offentliga diskussioner kring gig-företagen handlar om deras bristande åtaganden, förpliktelser och engagemang i relation till gig-arbetarna. Vad som framgår ur intervjuerna är dock att matkurirerna på så vis inte heller har åtaganden gentemot plattformsföretaget. Som matkurir 6 uttrycker det: ”One does not completely have to commit.” Medan det för många är jobbet som resten av livet organiseras kring, har man som giggare möjlighet att göra tvärtom: Att organisera jobbet kring resten av livet.

Självstyre

Att kunna jobba när och hur man vill är å ena sidan en fråga om flexibilitet, men å andra sidan också en fråga om självstyre: Flera intervjupersoner i studien betonade hur viktigt det är för dem att inte ha en chef som talar om för dem vad de kan/inte kan och ska/inte ska göra. Valet av när man jobbar blir inte ifrågasatt utan löses med ett knapptryck. Friheten att bara få utföra sitt arbete, utan möten, frågor eller påtryckningar värderas högt. Likaså anses självstyre vara bättre än att ingå i ett sammanhang där man visserligen är bra betald men har dålig kemi med kollegor och en chef som gör livet svårt för en:

Jag tycker det är bra att jobba på Uber Eats därför att det är du som väljer när du ska jobba. Du har nästan ingen chef. Kolla här (visar appen). Nu jobbar jag inte. Om jag vill jobba är jag tillbaka och jobbar. Så det är jag som bestämmer när jag ska jobba och inte.

Matkurir 32

Because this work is very free, has a lot of freedom. No one calls you, no one tells you what to do, or asks what you're thinking. I just do my work again and again. (...) I like this kind of job. Freedom. No one can tell you anything, no one can talk to you, that is good.

Matkurir 20

It's much better than doing a thing that you don't really like. Because, okey, you can have a job where they pay you very well but if you have a very bad chemistry between your colleagues at that job and your boss is like making... it's not very good for your mind. And you can be very well paid but what is the point of that?

Matkurir 21

Trots att självstyre kräver ett stort mått av disciplin (mer om detta nedan), verkar intervjupersonerna inte avskräckas. Om något så ger de intrycket

av att avnjuta att åtminstone kunna bestämma över sina arbetsrutiner när beslutet om vilka arbeten de får ligga utom deras kontroll.

Bekvämlighet

Utöver flexibilitet och självstyre visade analysen att en anledning för matkurirerna att fortsätta leverera mat istället för att leta efter andra jobb är en sorts bekvämlighet som följer med giggandet. Flera intervjupersoner hade erfarenhet av att jobba inom restaurang- och snabbmatsrestaurang-branschen. De upplevde att giggandet gav högre betalning per timme och att jobbet i sig är mindre krävande och slitsamt – både fysiskt och psykiskt. Detta beskrivs exempelvis av matkurir 13, som menar att hans erfarenheter av tidigare 9–17 jobb är att man kommer hem med en del frustration, som hindrar en från att koppla av och njuta av fritiden. Matkurir 5 förklarar att ett jobb på en restaurang är betydligt tuffare än matleverans-branschen, eftersom man inte har möjlighet till pauser i lika stor utsträckning:

It pays the bills, I get to work out, which I enjoy a lot, I get to be outside, it's much easier to switch off from that once you get home and then study, or(...)even if I'm not doing anything and am just hanging out with my girlfriend. You can have a lot of frustrations, doing anything I think. I was frustrated all the time when I had my 9–5 job. But then you don't really have this mechanism where you can just bike away your frustrations like I do. So once I get home, it's very easy for me to compartmentalize and switch off. So in that sense I'm a lot happier.

Matkurir 13

In a restaurant, they do not let you sit idle. Here you do have the option to sit idle once in a while without stress. If you have an electric bike then you are resting even while you are riding.

Matkurir 5

Givetvis är frågan om bekvämlighet tätt förknippad med frågan om flexibilitet och självstyre: Att kunna organisera sitt liv enligt ens behov av tempo och intensitet, avkoppling och vila skapar en situation som är betydligt bekvämare än att behöva anpassa sig efter arbetsplatsens och arbetsuppgifternas ramverk.

Motion och rörelse

Som nämnts ovan angav många intervjupersoner cyklingen, motionen och ett jobb utomhus som anledning till varför de började jobba som matkurir. Just cyklingen och motionen stämmer givetvis in enbart på de matkurirer som cyklar, inte på de som kör moped. Vad som däremot stämmer in även på moped-kurirerna är att de genom sin kurirverksamhet lär känna staden lika bra som cyklister. I citaten nedan är fokus inte på varför intervjupersonerna började gig-jobba, utan snarare vad de – även efter en tids giggande – gillar med jobbet och varför de fortsätter jobba som matkurir. Återigen är det många som nämner cyklingen, motionen, den friska luften, kännedom av och orientering i staden som positiva aspekter av matkurirs-jobbet:

The first thing that I really like is that it is very flexible, taking shifts and all of that. The other thing that I really like and that's why I am working there: I brought with me my bicycle. I was very used to riding my bike. Suddenly I stopped doing that but now I can go back and ride my bike. That's one of the things. And the final thing is that I get to know the city better. (...) And I have to add another thing that I really like: Having the possibility to be outside, because this time of the year [winter], it is very normal for people to stay at home and they don't go anywhere. So this gives me the possibility to break that – even if it's cold. So it is very nice.

Matkurir 21

I also worked for McDonald's. I maintained at least 10 hours at Foodora and I worked fulltime for McDonald's. But the issue was, there [at McDonalds] I didn't find that independence.

Because I worked for foodora, I could ride how... It makes me fresh, you know, when you ride. It's a physical exercise; it makes you and your mood fresh.

Matkurir 7

I think I kind of like being outside. Even though the weather is shit here but, yeah. So, I kind of like being outside. It's just a different job, I mean riding the bike. I don't mind it at all, I kind of like it. That part is actually a plus, being outside. (...) I do like riding on my bike so that's actually a part that you can do and get paid for. Of course it's about money. (...) Of course I do it for the money. But I actually also like riding my bike so, you know, plus-plus. If you actually like riding and moving about, getting paid for it.

Matkurir 9

Argumentet om motion står självfallet i direkt kontrast till argumentet om fysisk påfrestning. Många av matkurirerna i studien säger sig uppskatta cyklandet och motionen. Alla cyklande matkurirer är konfronterade med tunga ryggsäckar och upp- och nerförsbackar i lika stor utsträckning men ett fåtal tar upp det som ett problem. I och med att kärleken till att cykla är så påtaglig i urvalet kan förmodas att matkurir-jobbet på cykel attraherar just dem som gillar att cykla och som uppskattar att cyklandet är en stor del av jobbet. De som tycker att påfrestningarna överväger avslutar troligtvis snabbt sin matkurirskarriär.

Meningsfullhet

Både arbetslivsforskning och psykologisk forskning har etablerat att vad som skapar tillfredställelse och välmående i individer är en känsla av meningsfullhet (Baumeister & Vohs 2002; Di Fabio 2017). Ur meningsfullheten kan det uppstå nöjdhet och en känsla av empowerment (Weidenstedt 2016). Meningsfullhet är motsatsen till alienation, Marx (1954) begrepp som beskriver ett tillstånd av att känna sig förfrämligad eller bortkopplad från det man jobbar med eller tillverkar. Frågan om jobbet som matkurir känns meningsfullt för intervjupersonerna – och i så

fall varför – resulterade i ett stort antal berättelser. Analysen av intervjuerna visade två huvudmönster som bidrar till en känsla av meningsfullhet i matkurirerna: Att bli glad och nöjd över att göra andra glada och att vara till nytta genom att hjälpa andra. Matkurirer 21 och 15 uttrycker tillfredställelsen och glädjen som de känner när de kan göra andra glada genom sin leverans:

I really prefer being more active, doing exercise, giving food to the people – like maybe with some munchies – one never knows. So at least in that way I'm giving happiness with the food. (laughs)

Matkurir 21

Yes, it is. It is meaningful. It's funny, it's funny how I feel happy when I deliver and customers are happy. I was telling my friend that I don't know, something has happened to me many times. I pick up the food, I feel like the customer is hungry and I'm supposed to... I don't know, it's really funny and he was like: You need to take your time. But sometimes I deliver and the customer is like "woah, you were so fast". Then they will be like "Take this, take that". Yeah I'm happy because at the end of the day, the customer is satisfied. They're happy because you've done a good job or something. (...) Trust me, a lot of people order. And they are so happy. Sometimes the whole company orders a lot of food, you go there and they are all happy and I'm like "wow, I'm feeding people". (laughs)

Matkurir 15

En något mer allvarlig men icke desto mindre betydelsefull syn på matleverans har matkurirer 14 och 9. Båda pratar om den svåra situationen vissa individer befinner sig i för vilka att gå och handla matvaror inte är ett lika självklart och enkelt vardagsbestyr som för andra:

I really enjoyed it [food delivery] ever since. I think it's a good, fun job but I think it's also a slightly underestimated, it's also

maybe a question of image because it is seen as maybe one of the less Swedish-EU, more immigrant type of work, that is seen as more of a low paid, low status job. But I think it's actually – and I'm not sure that's easy to change (...) – but I think it's very positive. (...) You know, you're helping families, I don't get to see handicapped people very often but there are some of those, they're young and old, struggling to get out of the house. And it feels it's really a useful service. Which again, is something which I didn't really ... You know, I've obviously seen biking couriers in different cities before (...) but it is fun being part of that delivery – order flow. And some people are really happy, some are almost amazingly surprised how quickly you get there. There are little highlights every day. So for me it's a really fun job.

Matkurir 14

You do actually provide a service, delivering food to people. And some need it more than others, for sure. Some do have problems getting out and about, not just because of Corona. Some people have some physical problems, moving around. Delivering food to certain people actually helps them a lot. So you're actually doing something really helpful. That's for sure. (...) I think, if it helps someone else, I mean, that's what you do. It's kind of feeding someone else, bringing the food, bring the food to them at the doorstep so it does help a lot. Especially now with Corona.

Matkurir 9

Matkurir 14 uttrycker under intervjun en slags förvåning över hur positivt överraskad hen är över matkurirs-jobbet. Hen menar att hen inte hade några stora förväntningar på jobbet men blev glad när hen insåg vilken stor betydelse matleveransen kan ha för vissa människor. Hen går till och med så långt att uttrycka att jobbet är underskattat och uppfattas mest som ett för svenska och europeiska förhållanden otypiskt jobb som gärna får stämpeln ”immigrant type of work”. Matkurir 9 påtalar situationen

sedan spridningen av Covid19 och hur mycket mer betydelsefullt matkurirs-jobbet plötsligt har blivit: ”You’re actually doing something really helpful”.

Ytterligare en annan typ av meningsfullhet påtalas av Matkurir 15, som ser mycket potential till personlig utveckling i matkurirs-jobbet när hen ombeds att sammanfatta hens generella känslor om jobbet:

One, flexibility in that you can do other things and still work. Two, you meet a lot of people – if you are that kind – you make a lot of contacts. You can extend your network, interpersonal relations, it helps a lot. And for me, who is learning Swedish, too, it helps me. I hear a lot of Swedish words and I check them up and I add them to my vocabulary.

It also helps you to be able to manage your own temper or temperament whichever way you may want to take it. Because most of the people, you meet them and some people disrespect you because of the job you are doing, of course. They see you as something else. You have to be able to contain all of this, it helps a lot, it helps. It’s a challenge but it helps that somebody disrespects you because of the job you are doing and it challenges you to push further and do more. And you are able to understand people and the mannerism and how people behave at any point in time. Able to read them, understand them. Sometimes you also put smiles on people’s faces, the way you relate to them when you meet them. It helps them a lot.

(...) Nobody calls you ”come to work” or something. So it’s also self-motivating, that’s why there’s a good side of this because you manage your own self and at the end of the day you learn how to manage time, you learn how to motivate your own self, you learn how to be more disciplined, but all by yourself, because nobody is telling you to come to work. It’s that dynamic.

Matkurir 15

Matkurir 15 är onekligen en driven människa, som väljer att se utmaningar som möjligheter och chanser. Hen beskriver hur hen lär sig svenska och att läsa av folk genom att få inblick i olika sorters beteenden ("mannerism") när hen kommer i kontakt med olika personer varje dag. Kundernas olika sätt att interagera kräver, enligt Matkurir 15, att man lär sig kontrollera sitt humör. Men hen påtalar också disciplinen och motivationen som krävs för att upprätthålla en nivå av självstyrning som fungerar. Matkurir 11 har liknande tankar:

I think that people for whom it's hard to manage themselves and be proactive, and who are not used to taking responsibilities may have more problems with this kind of job.

Matkurir 11

Att känna att ens jobb är meningsfullt kan vara en avgörande faktor i samband med att upprätthålla disciplin och motivation om man är giggare. Sammanfattningsvis visar resultatet att det finns många anledningar att fortsätta jobba som matkurir. Från den ofta nämnda flexibiliteten som möjliggör en mer oberoende livsstil, autonomi som följer med möjligheten att styra och bestämma själv över sin arbetsvardag, till bekvämlighet och en kärlek för motion, cyklande och frisk luft. Slutligen finner matkurirerna i den här studien en hel del glädje i att kunna hjälpa andra och utvecklas som människa.

Gig som deltid eller heltid?

Ett återkommande tema som tas upp av intervjupersonerna är förväntningar kring antalet timmar man vill, kan, eller får arbeta. I analysen av materialet uppstod ett tydligt mönster där många av de som vill jobba heltid inom matleverans är mindre nöjda med arbetssituationen, medan de som arbetar deltid eller kallar det för extra jobb är mer tillfreds. Problemet för de som vill jobba heltid är att de – som redan nämnt ovan – ofta inte får tillräckligt många arbetspass eller order för att få ihop 35 till 40 timmar, eller en rimlig inkomst, i veckan. Detta kan delvis bero på att de plattforms-företag som tilldelar arbetspass inte tilldelar mer än ett visst antal timmar som täcker det orderbehovet som de tror kommer

att finnas. Delvis kan det bero på att vissa matkurirer får fler och/eller bättre arbetspass för att de presterar bra. På Foodora kan man försöka ta extrapass när någon fått förhinder och på det viset öka antalet timmar. Andra plattformar fungerar annorlunda, speciellt om de inte delar ut arbetspass överhuvudtaget: I sådana fall är matkuriren helt beroende av att det kommer in order just då när hen jobbar och just där hen befinner sig. Så här säger matkurirer, som jobbar med Wolt (Matkurir 30), Uber Eats (Matkurir 26) och Foodora (Matkurir 6):

Ratio: *How many hours do you try to work?*

Matkurir 30: *I want to work like 30 hours, 40 hours but I don't get them, I just get like 10 hours, 12 hours. It's not good for me.*

Ratio: *So you need more hours and you want more hours but it's not possible to get them?*

Matkurir 30: *It's possible to get them if THEY want. Because they are unfair towards some riders. It's unfair with some riders, because they give them more hours with some riders. (...) But we're just getting 10 hours and doing them fast. So we have to get more hours. Because we are doing the best. So it's not a good thing for me. (...) Some people just want a feasible job. (...) So that's why for those people [who get many hours] it's feasible. They can choose that. And for the other guys, I can't recommend that.*

Det är inte så bra. Det är ett jättedåligt jobb, därför att de inte betalar per timme, de betalar per order. Det är mycket tråkigt. Jag kommer klockan 10, kanske klockan 11. Jag måste vänta till klockan 9 till 10 på natten, ibland kommer det [order], ibland inte. Vissa dagar är bättre, andra är inte bra.

Matkurir 26

If Foodora gives a fixed 35 hours then we can work with it. So that you know what your week will be. Even if it is late at night

around 11, if you had a fixed schedule it is okay. But as you receive 10 hours only, I do not know in advance when I am working. I can only say I am working when I get a swap and it can be today, tomorrow or 5 days later. It's like giving breadcrumbs to the birds. You can't depend on the humans to feed at the same time. (...) Everyone needs a job and there is no other option for those working full time at Foodora. I get angry sometimes but there's nothing you can do, so you get used to it. If you need to feed your family, you will have to get adjusted to this fact.

Matkurir 6

Att jobba så mycket som matkurir att inkomsten närmar sig en heltidslön är således svårt, speciellt om man vill jobba heltid vid sidan av andra aktiviteter, såsom studier. Siktat man däremot på att jobba deltid för att tjäna lite extra beskriver många matkurirer i studien gig-jobben som välfungerande:

It's better as a part time job. You know, do not become a permanent employee, that's important. Even I consider it a part time job even though I'm working 35 hours, probably. (...) As a part-time job, I would recommend it to my friends. Especially those, who, you know, have no work or are free (...) If someone has a degree in any field or if they know Swedish or if they have a valid driver's license: Search another job. But if they don't have a driver's license, do not know Swedish and do not have a permanent residence in this country, and they are free or just studying, then foodora is better.

Matkurir 3

Since I'm a Master student, I'm mostly free 2-3 days in a week. So that's why I do this job. I think rather than being free at home an afternoon, it is better to do something, like to earn some money. That's why I chose this option. (...) If you are a student then this is a good part-time job. That's why I say to friends to also do this.

Matkurir 34

Både matkurir 3 och 34 påpekar att matleverans kan vara en bra möjlighet för deltidjobb, förutsatt att man har tid och inte är för upptagen. Samtidigt avråder matkurir 3 från att jobba på det viset när man egentligen behöver ett heltidsjobb, något som ett par andra intervjuade också för fram.

Även andra deltidsmatkurirer i intervjuerna berättar att de inte hade särskilt höga förväntningar på jobbet och att de gör det för att tjäna extra. Deltidsjobbare och de som helst vill jobba heltid skiljer sig därmed just i sina förväntningar kring vad jobbet ska leverera: De som behöver och vill ha ett heltidsjobb och som känner sig tvungna att ta till matkurirsbranschen i brist på andra jobberbjudanden är i större utsträckning besvikna över att inte få tillräckligt många timmar eller order. För deltid-arbetande matkurirer är det däremot inte av lika stor vikt att tjäna en viss summa varje månad, just eftersom jobbet bara är ett extra jobb. Frågan är således hur lämplig matkurirs-giggandet egentligen är som heltidsjobb, men också hur gig-arbetarna ser på sin framtid – givet giggandets natur.

Framtiden – som matkurir?

Sociala strukturer och förutsättningar påverkar givetvis inte enbart vilka beslut individer tar just nu, utan framförallt vilka möjligheter, idéer, visioner och drömmar de ser för sitt framtida liv. Resultaten av den här intervjustudien har hittills redan visat att flera av matkurirerna upplever att de just nu inte har något annat val än att ta ett okvalificerat jobb. Givet den situationen väljer de att jobba som matkurir för att detta arbete tillfredsställer olika individuella behov, såsom flexibilitet, självstyre, meningsfullhet m.m. Men hur ser de egentligen på sitt framtida arbetsliv? Vilka önskemål och övertygelser har de – och vilka möjligheter ser de?

Gig (som språngbräda) på vägen till andra jobb?

Analysen av intervjumaterialet visar tydligt att matkurirerna inte ser giggandet som slutstation på sin karriärbana utan snarare som en mellanlandning. Matkurir 15, exempelvis, säger om sin nuvarande situation att hen ser den som en språngbräda på väg till andra jobb:

Of course, this is a stepping stone, I see it. I'm not comfortable here yet. Because I'm not where I want to be. I have to be frank with you. I'm not where I want to be.

Matkurir 15

Även matkurir 30 tydliggör bestämt i intervjun att hen inte är där hen ser sig själv i framtiden. Hen har lagt mycket tid och pengar på att utbilda sig inom datorvetenskap och giggandet är bara en övergångslösning. Matkurir 30 räknar med att få ett meningsfullt jobb inom sitt specialområde framöver:

I'm a computer scientist and I am looking for that [kind of job]. Because if I get this education I have to get some role [in this business]. My standard is my studies. Suppose you were a doctor and you cannot work in any hospitals, do you think it would be good for you to do some kind of odd jobs? No, definitely not. So it's like me. How can I even think about that? If I pay a lot of money for my studies but I just get odd jobs, it's not good for me.

Matkurir 30

Matkurir 30 är långt ifrån ensam om att se sin framtid någon annanstans än just inom matleveransjobbet. Flera andra intervjupersoner är mycket bestämda med att de tänker lämna matkurirsjobbet så fort andra möjligheter öppnar upp, som exempelvis matkurirer 3 och 24 berättar:

Whenever I get any permanent job in IT. It [the food courier job] is useless, I will not take too much interest in Foodora, of course.

Matkurir 3

I say whenever I get my job [in IT] I will quit this.

Matkurir 24

Medan vissa har kommit en bit i sin utbildning och yrkeskarriär och väntar på att de ska få den typen av jobb som de drömmer om, befinner sig andra i början av den vägen och siktar på att utbilda sig. Matkurir 32

vill först tjäna lite pengar och sedan läsa på universitet, medan matkurir 20 siktar på att avsluta SFI (svenska för invandrare) för att sedan kunna utbilda sig till mekaniker:

Jag har studerat både ett år fysik och kemi på universitet. (...) Jag planerar nu att tjäna lite pengar och jag tror att jag faktiskt ska studera. Jag vill studera här i Sverige. Ja, det är min dröm.

Matkurir 32

I study here in SFI and when I complete my language school at SFI, I will get an utbildning. A mechanic utbildning. Then I will work as a mechanic. I don't want to work like this [food courier].

Matkurir 20

Slutligen finns det de som har planer på att starta eget och som använder gig-jobbet både till att försörja sig, spara pengar, knyta kontakter och planera och bygga upp sin verksamhet:

My target now is to open a café. I have invested in opening a café. I have to decide on a menu. And my target is to start it by March. I have a food cart to do that. I want to make that as my main source of income. I work hard and I want to get results quick. This [food courier job] helped me to find out what I want to do. And all this happened only because of Foodora and Wolt. If you were to sit in an office and work, you do not really have much going on. But Foodora sends you around the city and helps you see new things. I meet new people and I have built good relationships with them. I found my food cart from a guy who I met this way. I try to fix things as cheap as possible. People here will tell you their story but they won't listen to yours. They will make a mountain out of an anthill. I do not do that. I struggle and work hard.

Matkurir 5

Matkurir 29: *What I'm looking for is when I have my Swedish [driver's] license then I will open my transport company. I will do partnerships with Bring.*

Ratio: *Is your background in transportation?*

Matkurir 29: *No I don't have a background in this but this kind of business requires little capital to start with, so... If you want to invest in a business and you are not at the same time doing a job then this is the easiest way. Otherwise there is not that much business opportunities in Sweden. Only the restaurants. And also, there are these language barriers.*

Många av matkurirerna i studien kommunicerar mycket ambition, målmedvetenhet och vilja att arbeta. De är tydliga med att de är på väg att ta sig till sina mål – och att vägen just nu går via giggandet. Ingen av intervjupersonerna säger att giggandet motsvarar den livsstil som de vill leva i framtiden, oavsett om de jobbar heltid eller deltid. Matkurirs-jobbet ses alltså främst som en temporär lösning på väg till ett annat jobb. Huruvida jobbet kan fungera som en verklig språngbräda till andra jobb är oklar eftersom vi i den här studien inte följer individer över en längre tidsperiod.

Gig som hinder på vägen till andra jobb?

Gig-jobb ses som temporära övergångsjobb men det finns även ett annat perspektiv: i vilken utsträckning kan gig-jobben bli ett hinder för individer att faktiskt ta sig vidare? Frågan förekommer inte som tema i intervjuerna, det vill säga intervjupersonerna har inte själva yttrat sig angående den frågan. Men analysen och resultaten ledde till en undran kring hur sannolikt eller lätt det är att ta sig vidare. Särskilt gig-arbetarna som strävar efter heltidsjobb beskriver en minst sagt krävande arbetsvardag, som Matkurir 6 nedan:

Today I finish my shift at 11pm and the next day my shift starts at 10.30am. I will sleep by 3am and have to get up at 7am. If you have a permanent job, then that is better. But if you only want to work 10 hours, then this job is okay. When

you have to pick up swaps it may happen that you go home at 12pm and leave home at 8am because you have no choice. Tomorrow I have 3 shifts – I wake up at 7am and start the first shift at 10.30am. My last shift ends at 11pm. All my shifts together are 6.5 hours but I have to spend my entire day here [in the city center].

Matkurir 6

En dag på jobbet för en heltidsmatkurir ger anledning att fundera på hur enkelt man egentligen tar sig vidare från den typen av vardag till ett annat jobb. Bilden Matkurir 6 ger av sin arbetsvardag ser ut att lämna lite utrymme för exempelvis jobsökning. En framtida forskningsfråga är i vilken utsträckning gig-jobbandet går att pausa för att utforska andra vägar och jobb. En annan fråga är hur argumentet kring flexibilitet kan förenas med en heltids- vardag av matkurirer, eftersom den av matkurir 6 beskrivna situationen framstår som raka motsatsen till ett flexibelt arbetsliv.

Det finns dock även matkurirer som trivs så pass bra i sin tillvaro att motivationen till att ta sig vidare möjligtvis riskerar att bli mindre med tiden. Matkurir 2, som saknar ännu svenska på gymnasienivå, ett krav för att kunna få det jobb hen är kvalificerad för, berättar följande:

When I make myself unavailable from the feedback from rider captains, from chats, from all that, then I really enjoy cycling and I could not imagine any other work – while I'm not working in my profession – that would give me that kind of satisfaction.

Matkurir 2

Matkurir 2 upplever uppenbarligen att matkurirsjobbet som sådant är mycket tillfredsställande och meningsfullt och är därför inte benägen att leta efter ett annat jobb tills hen kan söka sig till den typen av jobb hen är kvalificerad för. Matkurir 2 trivs helt enkelt. En av fördelarna med gig-arbete är den lätta tillgången till arbetet: Skulle det behövas så går

det alltid att falla tillbaka till giggandet. Beroende på motivationen kan detta faktum dock också leda till en slags bekvämlighet, där gig-jobben fungerar som ett säkerhetsnät som man inte nödvändigtvis känner sig manad att lämna. Matkurir 4, som läser ett Master program just nu, säger exempelvis:

I haven't given the post-graduation plan that much thought.

Worst case scenario is I just keep doing Foodora, basically.

Matkurir 4

Även om hen beskriver den möjliga situationen som en "worst case scenario" så ger möjligheten att ha tillgång till en "worst case scenario"-lösning säkerhet och trygghet.

5. Slutsatser: Den okvalificerade gig-ekonomin som individuell lösning på strukturella problem

Utgångspunkten för den här studien har varit frågan varför individer väljer att jobba – och fortsätta jobba – som matkurir inom den digitalt förmedlade gig-ekonomin. Svaren finns både på makro- och mikronivå, där strukturella förutsättningar påverkar individuella förväntningar, önskemål, övertygelser och möjligheter, som i sin tur leder till förändringar på aggregerat nivå, såsom en växande gig-ekonomi.

När det gäller de strukturella förutsättningarna är studiens resultat delvis i linje med annan forskning: Studiens urval består till stor del av högutbildade migranter som inte får arbete som motsvarar deras kvalifikationer. Dock jobbar två tredjedelar av intervjupersonerna mer än halvtid med detta och de flesta matkurirerna i studien är beroende av den inkomsten de får genom matleverans, vilket motsäger diskursen om att giggandet enbart är en hobby eller bisyssla. De flesta matkurirer i studien deltar i den okvalificerade gig-ekonomin på grund av att de befinner sig i en svagare position på arbetsmarknaden: De har stora problem att hitta jobb på den "vanliga" arbetsmarknaden som motsvarar deras kvalifikationer. Det framgår också av intervjuerna att de flesta matkurirer tänker lämna matkurirsbranschen när de har hittat ett jobb som matchar deras kvalifikationer. Å andra sidan innehåller vårt urval också individer som av strategiska skäl arbetar som matkurir, exempelvis eftersom de har ett entreprenöriellt intresse, är på

väg att bygga upp ett företag eller som ett komplement till andra aktiviteter såsom studier.

Anledningarna till att så många av matkurirerna i studien befinner sig i en svagare position på arbetsmarknaden är säkert många. Bristande språkkunskaper förs ofta fram i intervjuerna som anledning till giggande. Men höga trösklar in på vanliga jobb kan även tänkas bero på höga minimilöner (Skedinger 2006, 2015), svårigheter för arbetsgivare att tolka kvaliteten på utländska utbildningar (Arbeit & Warren 2013), och en benägenhet att sälla bort sökande på basis av deras utländska efternamn (Bursell 2014) – för att bara nämna några möjliga förklaringar. Sammantaget leder denna upplevda brist på möjligheter till att berörda personer ser sig om efter alternativa lösningar, och där har framväxten av den okvalificerade gig-sektorn öppnat upp för ”nygamla” möjligheter.

Sett ur ett individuellt perspektiv visar resultaten i den här studien att matkurirerna är väldigt tydliga med vilka mål de har i termer av sitt arbetsliv och att gig-ekonomin inte är tänkt som kulmen av deras karriär. Inte heller är de okritiska till de problem och svårigheter som gig-jobben för med sig. Ändå väljer de att jobba kvar som matkurirer – och berättar utförligt om allt som är bra med den typen av jobb. Hur ska man förstå det? Vi drar de följande slutsatserna från den här studien.

Vad driver matkurirerna?

Vad gäller frågeställningen om gig-arbetares beslut att jobba inom den plattformsförmedlade matleverans-branschen ser vi tre huvudsakliga faktorer:

Matkurirerna har en hög inre motivation. Som framgår ur några av citaten ovan visar intervjumaterialet på en hög arbetsmoral och målmedvetenhet bland matkurirerna, där arbete prioriteras högre än personliga intressen, vila, egentid eller socialt umgänge. Intervjupersonerna väljer att göra någonting ”vettigt” och/eller tjäna pengar (se exempelvis citaten av matkurirer 32 och 34 på sida 41 och 71). En annan aspekt som kan bidra till den inre motivationen är individernas personliga bakgrund.

Jobb värderas olika i termer av status och meningsfullhet beroende på den kulturella kontexten man är van vid, respektive befinner sig i. Matkurir 16 berättar exempelvis på sida 43 att hen sedan länge är van vid matleveransjobbet från sitt hemland och påpekar i det vidare förloppet av intervjun att man i hens hemland betraktar matkuris-jobbet som vilket annat jobb som helst:

We never look down on them [food couriers] as someone doing less of a job. That is something I really feel is different here [in Sweden]. Here it feels like people do look down on you. But back home, you could be doing any job and people don't even care.

Matkurir 16

En ytterligare aspekt relaterad till den inre motivationen och som träder fram i intervjuerna är en utpräglad pragmatisk hållning av intervjupersonerna gentemot betydelsen av arbete. Att se arbete som en möjlighet till självförverkligande och ett svar på frågan ”vad man verkligen vill göra med sitt liv” har haft mycket betydelse i Sverige sedan 80-talet (Zetterberg et al. 1983). Däremot framgår det tydligt att många av intervjupersonerna snarare fokuserar på deras investering i en viss utbildning och den därmed förknippade förhoppningen om ett jobb som rättfärdigar den dyra investeringen. Att man på väg till detta mål gör vad som krävs visar de genom sin uthållighet inom matkurirs-branschen.

Matkurirerna använder gig-ekonomin som övergångs-ekonomi. Resultatet av den här studien visar tydligt att matkurirerna betraktar giggandet som en buffert – en nöd- eller mellanlösning – på väg till deras egentliga mål, vare sig det är ett fast jobb inom en specifik bransch, studier eller ett eget företag. I sin jakt på ett jobb visar det sig att plattformsföretagen erbjuder nästintill obehindrat tillträde, vilket står i direkt kontrast till de problem intervjupersonerna berättar om i letandet efter ett vanligt jobb. Kunskapskraven i dessa digitalt förmedlade, okvalificerade jobb beskrivs av intervjupersonerna som låga, likaså investeringen: En billig cykel eller moped går relativt lätt att komma över och kostnaderna – speciellt för

cyklar – är rimliga. Plattformarna/apparna som förmedlar uppdragen är lätta att hantera. Som ett övergångsjobb är matkurirsjobbet därmed ett smidigt alternativ.

Matkurirerna uppskattar gig-ekonomins handlingsfrihet och självbestämmande. Att intervjupersonerna väljer just ett plattformsjobb istället för andra alternativ beror på att plattformsjobben har ett antal egenskaper som andra jobb i den okvalificerade sektorn inte har. Alternativa möjligheter skulle exempelvis kunna vara olika typer av restaurang- eller lagerarbeten. Vad som utmärker plattforms-arbetet gentemot alternativen är dess höga grad av flexibilitet och självstyre. Varken arbetstider, sättet arbetet utförs på eller hastigheten med vilken arbetet utförs skulle i alternativa jobb vara upp till arbetaren. Intervjupersonerna berättar att de uppskattar autonomi och självstyrningen i jobbet; att de själva kan ta beslut kring vilket färdmedel de helst vill använda, när på dygnet de jobbar, längden på varje arbetspass, när de tar pauser m.m. Den handlingsfrihet, graden av självbestämmande och kontroll över sina egna liv som de förlorar i sitt framgångslösa letande efter vanliga jobb kan här i viss mån kompenseras.

Vad driver gig-ekonomin framåt?

Utöver de slutsatser vi drar vad gäller gig-arbetares drivkraft och beslut finns det även några slutsatser i relation till gig-ekonomins fortsatta utveckling och framtid som analysen av intervjumaterialet har lett till.

Plattformsföretagens ansvar. Etiska, moraliska eller andra betänkananden hinner inte alltid integreras innan ny teknik sätts i bruk. Plattformsföretagen utvecklar algoritmer som sätter priset för en leverans utifrån marknadsförutsättningar. Men som vi såg i intervjuerna skapar oförutsägbarheten kring hur mycket man kommer att tjäna på ett leverans-uppdrag stress och osäkerhet hos matkuriren. Här finns anledning för matleverans-plattformarna att fundera kring hur deras transparens kan ökas så att matkurirerna ska kunna ta välinformerade beslut. Kort sagt: Plattformsföretag behöver också beakta den mänskliga mottagaren av tekniska lösningar. Att gig arbetare känner sig lurade eller misstror

plattformen kan i längden inte vara en bra affärsmodell. Det gynnar inte heller plattformarnas legitimitet.

Regler i gig-ekonomin ja, men gig måste få vara gig. Den okvalificerade gig-ekonomin erbjuder en chans till försörjning för individer som inte har stor chans att försörja sig på den ”vanliga” arbetsmarknaden. Men gig-ekonomin är också otroligt heterogen. Som framgår ur studien är det stora skillnader mellan att jobba för en plattform som Foodora där matkurirer är visstidsanställda med ett visst antal garanterade timmar, eller att jobba för Uber Eats eller Wolt, där matkurirer ”jagar” enstaka uppdrag. Studiens resultat visar att båda sätt att organisera arbete på har sina fördelar och fyller olika funktioner. Utifrån det perspektivet anser vi att det är viktigt att bevara gig-ekonomins heterogenitet med dess tillgänglighet och öppenhet för olika behov och att stödja dessa olika formers gemensamma existens på arbetsmarknaden.

Samtidigt behöver matkurirers arbetsmiljö och villkor diskuteras. Den här rapporten handlar inte om hur eventuella regler bör utformas eller vem som bör göra det. Resultaten i den här rapporten visar dock att aspekter som flexibilitet och självstyrning utmärker gig-jobben på ett sätt som skapar handlingsmöjligheter för individer som annars har begränsad kontroll över sina liv. Det går att se att konkurrens gig-företagen emellan är viktig för att skapa en självsanering. Många aktörer som konkurrerar kan tänkas skapa en självreglerande marknad – även i termer av arbetsvillkor. Se bara på hur bemanningsbranschen har utvecklats och slutligen inlemmats fullt ut i den svenska modellen sedan den etablerades i Sverige. Den svenska modellens parter bör naturligtvis också göra sitt, men behöver vara anpassningsbara och flexibla för att bidra till en positiv utveckling av nya förhållanden på den moderna arbetsmarknaden. En för hård reglering som förvandlar alla gig-jobb till vilka andra okvalificerade jobb som helst kommer sannolikt beröva svensk arbetsmarknad en viktig inkörsport till försörjning och arbete i Sverige. Med andra ord: Anses det att lägre trösklar till arbetsmarknaden är viktiga, borde gig-ekonomin regleras varsamt och med hänsyn till dess olika funktioner.

Är matkurirsjobben dåliga jobb? Utifrån den här rapportens resultat är svaret både ja och nej. Inom den offentliga gig-diskursen väljer deltagare ofta enbart ett av följande perspektiv: Hur gig borde vara bättre eller hur gig skulle kunna vara sämre. Intervjuerna med matkurirerna visar att de flesta håller båda dessa perspektiv i huvudet samtidigt. De uppskattar att det inte är sämre, men strävar efter att få det bättre.

6. Referenser

- Abraham, K., Haltiwanger, J., Sandusky, K. & J. Spletzer. 2018. "Measuring the gig economy: Current knowledge and open issues". *NBER Working Paper*, 24950. Cambridge, MA.
- Ahlberg, O., Håkansson, M., Löwing, M. & A. Mångs. 2019. *Omvärldsrappport 2019. Digitalisering, demografi och arbetsmarknadspolitik*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.
- Alkhatib, A., Bernstein, M. & M. Levi. 2017. "Examining crowd work and gig work through the historical lens of piecework". *Proceedings of the 2017 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. Denver, CO.
- Angwin, D., Demir, R. & R. Nykvist. 2021. "Agency and the process of technology disruption: A matter of urgency". to be presented at *The 12th International Symposium on Process Organization Studies*. Rhodes, Greece. 2021.
- Anwar M.A. & M. Graham. 2020. "Between a rock and a hard place: Freedom, flexibility, precarity and vulnerability in the gig economy in Africa". *Competition & Change*. 1–22.
- Arbeit, C.A. & J.R. Warren. 2013. "Labor market penalties for foreign degrees among college educated immigrants". *Social Science Research*. 42(3): 852–871.
- Ashford, S., Caza, B. & E. Reid. 2018. "From surviving to thriving in the gig economy: A research agenda for individuals in the new world of work". *Research in Organizational Behavior*. 38: 23–41.
- Baumeister, R.F. & K.D. Vohs. 2002. "The Pursuit of Meaningfulness in Life". s. 608–618 i C.R. Snyder & S.J. Lopez. *Handbook of Positive Psychology*. Oxford: Oxford University Press.
- Bergvall-Kåreborn, D. & B. Howcroft. 2019. "A Typology of Crowdwork Platforms". *Work, Employment and Society*. 33(1): 21–38.
- Braunerhjelm, P., Holmquist, C., Larsson, M., Svensson, M. & P.Thulin. 2019. *Entreprenörskap i Sverige: Nationell GEM-rappport 2019*. Stockholm: Entreprenörskapsforum.
- Bursell, M. 2014. "The Multiple Burdens of Foreign-Named Men—Evidence from a Field Experiment on Gendered Ethnic Hiring Discrimination in Sweden". *European Sociological Review*. 30(3): 399–409.
- Calmfors, L., Ek, S., Kolm, A.-S., Pekkarinen, T. & P. Skedinger. 2018. *Olika vägar till jobb*. Arbetsmarknadsekonomisk Rapport. Stockholm.
- CDIP. 2017. *To gig or not to gig? Stories from the modern economy*. Survey Report. Chartered Institute of Personnel and Development (CIPD), London.
- Coleman, J.S. 1994. "A rational choice perspective on economic sociology". s. 165–180 i N.J. Smelser & R. Swedberg. *The Handbook of Economic Sociology*. Princeton, NJ: Princeton Univ. Press.
- Coyle, D. 2017. "Precarious and productive work in the digital economy". *National Institute Economic Review*: 240(1): R5–R14.

- De Groen, W.P., Kilhoffer, Z., Lenaerts, K. & N. Salez. 2017. "The Impact of the Platform Economy on Job Creation". *Intereconomics*. 52(6): 345–351.
- De Stefano, V. 2015. "The rise of the 'just-in-time workforce': On-demand work, crowdwork and labour protection in the 'gig-economy'". *Conditions of Work and Employment Series*, 71. International Labour Office (ILO), Geneva.
- Deng, X. & K. Joshi. 2016. "Why individuals participate in micro-task crowdsourcing work environment: Revealing crowdworkers' perceptions". *Journal of the Association for Information Systems*. 17: 711–736.
- Deng, X., Galliers, R. & K. Joshi. 2016a. "Crowdsourcing – A new digital divide? IS design and research implications". *Research Papers*, 148. Twenty-Fourth European Conference on Information Systems (ECIS), Turkey, Istanbul.
- Deng, X., Joshi, K. & R. Galliers. 2016b. "The duality of empowerment and marginalization in microtask crowdsourcing: Giving voice to the less powerful through value sensitive design". *MIS Quarterly*. 40(2): A1–A19.
- Di Fabio, A. 2017. "Positive Healthy Organizations: Promoting Well-Being, Meaningfulness, and Sustainability in Organizations". *Frontiers in Psychology*. 8(1938): 1–6.
- Donovan, S.A., Bradley, D.H. & J.O. Shimabukuro. 2016. "What does the gig economy mean for workers?" (CRS Report R44365). Washington, DC: Congressional Research Service.
- Eichhorst, W., Hinte, H., Rinne, U. & V. Tobsch. 2017. "How big is the gig? Assessing the preliminary evidence on the effects of digitalization on the labor market". *Management Review*. 28(3): 298–318.
- Farrell, D. & F. Greig. 2016. *Paychecks, payday, and the online platform economy: Big data on income volatility*. JP Morgan Chase & Co. Institute.
- Frenken, K. 2020. "Safeguarding Public Interests in the Platform Economy". Presentation på konferensen *Reshaping Work Regional*, 20 februari 2020. Stockholm.
- Frenken, K. & J. Schor. 2017. "Putting the sharing economy into perspective". *Environmental Innovation and Societal Transitions*. 23: 3–10.
- Funcke, A., Bergh, A. & J. Wernberg. 2018. *Timbro Sharing Economy Index*. Stockholm: Timbro.
- Geissinger, A., Laurell, C., Öberg, C. & C. Sandström. 2019. "How sustainable is the sharing economy? On the sustainability connotations of sharing economy platforms". *Journal of Cleaner Production*. 206: 419–429.
- Gillberg, N. 2018. *Flexibilitet, tillgänglighet och synlighet i det digitaliserade arbetslivets organisering. Gränslöst arbete: En forskarantologi om arbetsmiljöutmaningar i anknytning till ett gränslöst arbetsliv*. 2018:1. Arbetsmiljöverket, Stockholm.
- Gleim, M., Johnson, C. & S. Lawson. 2019. "Sharers and sellers: A multi-group examination of gig economy workers' perceptions". *Journal of Business Research*. 98: 142–152.
- Goods, C., Veen, A. & T. Barratt. 2019. "Is your gig any good? Analysing job quality in the Australian platform-based food-delivery sector". *Journal of Industrial Relations*. 61(4): 502–527.
- Graham, M., Hjort, I. & V. Lehdonvirta. 2017. Digital labour and development: Impacts of global digital labour platforms and the gig economy on worker livelihoods. *Transfer*. 23(2): 135–162.
- Harris, S. & A. Kreuger. 2015. "A proposal for modernizing labor laws for twenty-first-century work: The 'independent worker'". *The Hamilton Project – Discussion Paper, 2015-10*. Brookings, Washington, DC.
- Hartman, L., Milton, J., Wetterstrand, M. & A. Bergh. 2018. *Arbetsmarknadsdialog för framtiden*. Stockholm: Ledarna.
- Hedström, P. & P. Bearman. 2009. "What is Analytical Sociology All About? An Introductory Essay". s. 28–57 i P. Hedström & P. Bearman (Eds.), *Oxford Handbook of Analytical Sociology*. Oxford: Oxford University Press.

- Huus, U., Spencer, N.H. & S. Joyce. 2016. "Crowd work in Europe. Preliminary results from a survey in the UK, Sweden, Germany, Austria and the Netherlands". *FEPS Studies*.
- Kenney, M. & J. Zysman. 2016. "The Rise of the Platform Economy". *Issues in Science and Technology*. Spring: 61–69.
- Kost, D., Fieseler, C. & S.I. Wong. 2017. "Boundaryless careers in the gig economy: An oxymoron?" *Human Resource Management Journal*. 30: 100–113.
- Kässi, O. & V. Lehdonvirta. 2018. "Online labour index: Measuring the online gig economy for policy and research". *Technological Forecasting & Social Change*. 137: 241–248.
- Lehdonvirta, V. 2018. "Flexibility in the gig economy: managing time on three online piecework platforms". *New Technology, Work and Employment*. 33(1): 13–29.
- Lepanjuuri, K., Wishart, R. & P. Cornick. 2017. *The characteristics of those in the gig economy*. Department for Business, Energy & Industrial Strategy (BEIS). London.
- Lewchuck, W. 2017. "Precarious jobs: Where are they, and how do they affect well-being?" *Economic and Labour Relations Review*. 28(3): 402–419.
- MacDonald, R. & A. Giazitzoglou. 2019. "Youth, enterprise and precarity: or, what is, and what is wrong with, the 'gig economy'?" *Journal of Sociology*. 55(4): 724–740.
- Magnusson, J. 2018. *Välfärdsbarometern* 2018. SEB.
- Malin, B.J. & C. Chandler. 2017. "Free to Work Anxiously: Splintering Precarity Among Drivers for Uber and Lyft". *Communication, Culture and Critique*. 10(2): 382–400.
- Manyika, J., Lund, S., Bughin, W., Robinson, K., Mischke, J. & J. Mahajan. 2016. "Independent work: Choice, necessity and the gig economy". *McKinsey Global Institute (MGI)*. McKinsey & Company.
- Marx, K. 1954. *Capital: A Critique of Political Economy*. London: Lawrence & Wishart.
- Melián-González, S. & J. Bulchand-Gidumal. 2018. "What type of labor lies behind the on-demand economy? New research based on workers' data". *Journal of Management & Organization*. 1–17.
- Nyberg, T. 2015. "Den nya arbetsmarknaden – mot en 'gigekonomi' med ökad flexibilitet och matching". *Insightlab*.
- Palm, J. 2018. *De oorganiserade: Gig-ekonomin och den fackliga anslutningen*. Underlagsrapport till LOs jämlikhetsutredning. Stockholm.
- Palm, J. 2019. *Arbetsvillkor och arbetsförhållanden inom gigekonomin*. Stockholm: Forte.
- Petriglieri, G., Ashford, S. & A. Wrzesniewski. 2019. "Agony and ecstasy in the gig economy: Cultivating holding environments for precarious and personalized work identities". *Administrative Science Quarterly*. 64(1): 124–170.
- Poon, T. 2019. "Independent workers: Growth trends, categories, and employee relations implications in the emerging gig economy". *Employee Responsibilities and Rights Journal*. 31(1): 63–69.
- Ravenelle, A. 2017. "Sharing economy workers: Selling, not sharing". *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*. 10: 281–295.
- Schor, J.B. 2016. "Debating the sharing economy". *Journal of Self-Governance and Management Economics*. 4(3): 1–16.
- Skedinger, P. 2006. "Minimum wages and employment in Swedish hotels and restaurants". *Labour Economics*. 13: 259–290.
- Skedinger, P. 2015. "Employment effects of union-bargained minimum wages: Evidence from Sweden's retail sector". *International Journal of Manpower*. 36(5): 694–710.
- SOU. 2017:24. *Ett arbetsliv i förändring – hur påverkas ansvaret för arbetsmiljön?* Stockholm.
- SOU. 2017:26. *Delningsekonomi: På användarnas villkor*. Stockholm.
- Stewart, A. & J. Stanford. 2017. "Regulating work in the gig economy: What are the options?" *Economic and Labour Relations Review*. 28(3): 420–437.
- Sveriges Radio, P1. 2019. "De nya daglönarna. Hur hamnade vi här? (Radioprogram). Producent: Anna Iversen, 16 juli 2019.

- Söderqvist, F. 2016. *Plattformsekonomin och den svenska partsmodellen*. Stockholm: Unionen.
- Taylor, M., Marsh, G., Nicol, D. & P. Broadbent. 2017. *Good work: The Taylor Review of modern working practices*. Department for Business, Energy & Industrial Strategy, London.
- Udehn, L. 2002. "The Changing Face of Methodological Individualism". *Annual Review of Sociology*. 28: 479–507.
- Vaclavic, M. & L. Pithan. 2018. "The agency search: The meaning of work for app drivers". *Revista de Administração Mackenzie*. 19(5): 1–27.
- Vallas, S. & J.B. Schor. 2020. "What do Platforms do? Understanding the gig economy". *Annual Review of Sociology*. 46: 16.1–16.22.
- Veen, A., Barratt, T. & C. Goods. 2019. "Platform-capital's 'app-etite' for control: A labour process analysis of food-delivery work in Australia". *Work, Employment and Society*. 34(3): 388–406.
- Vetenskapsrådet. 2002. *Forskningsetiska Principer inom Humanistisk-Samhälls-vetenskaplig Forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vetenskapsrådet. 2011. *God Forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Webster, J. 2016. "Microworkers of the Gig Economy: Separate and Precarious". *New Labor Forum*. 25(3): 56–64.
- Weidenstedt, L. 2016. "Empowerment Gone Bad: Communicative Consequences of Power Transfers". *Socius. Sociological Research for a Dynamic World*. 2: 1-11. doi:10.1177/2378023116672869.
- Weidenstedt, L. 2020. "Employee empowerment and paternalism: A conceptual analysis of empowerment's embeddedness in communicative contexts". *Management Revue – Socio-Economic Studies*. 3. Forthcoming.
- Wernberg, J. 2019. "I den svarta lådan. Plattformsekonomier och digitalisering." s. 22–59 i J. Andersson Schwarz & S. Larsson (Eds.), *Plattformssamhället. Den digitala utvecklingens politik, innovation och reglering*. Stockholm: Fores.
- Wingborg, M. 2017. *Egenanställningar – den svenska partsmodellens ingemansland*. *Futurion*. Stockholm.
- Wood, A., Lehdonvirta, V. & M. Graham. 2018. "Workers of the Internet unite? Online freelancer organisation among remote gig economy workers in six Asian and African countries". *New Technology, Work and Employment*. 33(2): 95–112.
- Wood, A., Graham, M., Lehdonvirta, V. & I. Hjort. 2019a. "Networked but commodified: The (dis) embeddedness of digital labour in the gig economy". *Sociology*. 53(5): 931–950.
- Wood, A., Graham, M., Lehdonvirta, V. & I. Hjort. 2019b. "Good gig, bad gig: Autonomy and algorithmic control in the global gig economy". *Work, Employment and Society*. 33(1): 56–75.
- Zetterberg, H. L., Busch, K., Crona, G., Frankel, G., Jönsson, B., Söderlind, I. & B. Winander. 1983. *Det Osynliga Kontraktet. En Studie i 80-talets Arbetsliv*. Stockholm: Sifo.

7. Bilagor

Bilaga 1: Definition av gig-ekonomi – en kort introduktion

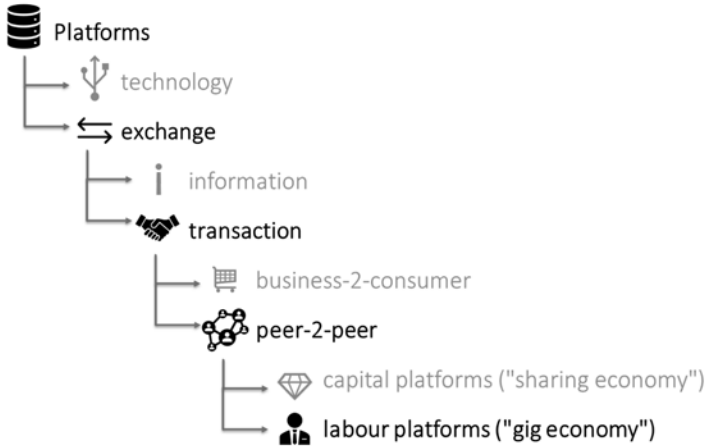
Även om begreppen "gig-ekonomi", "gig-jobb" eller "giggare" dyker upp allt oftare som inslag i nyhetsrapporteringen är det långt ifrån tydligt för alla vad exakt gig-ekonomin är, vad den omfattar eller hur den avgränsas från den "vanliga" ekonomin. Inte sällan används andra begrepp såsom plattformsekonomi eller delningsekonomi synonymt med gig-ekonomi och avgränsningen i relation till arbetsformer som frilans, egenanställd och egenföretagare är inte självklar. Vidare är frågan huruvida gig-arbetare är anställda eller egenföretagare. Som följd uppstår snabbt diskussioner om vilka typer av jobb gig-ekonomin (inte) inkluderar och vilka som (har rätt till att) identifiera sig som "giggare".

Ett begrepp som ofta nämns i samband med gig-ekonomin är delnings-ekonomi och nedan presenterar vi ett sätt att se på skillnaden mellan dessa två koncept. Figur 6 tar sin utgångspunkt i teknologi och digitaliserings-utvecklingen, ur vilken plattformsidén föddes. Digitala plattformar underlättade kommunikation, samarbete och utbyte mellan olika parter.

Figur 6: Plattforms-funktion i delnings- och gig-ekonomin

Källa: Orienterat vid och adapterat från Frenken 2020; Frenken & Schor 2017; Vallas & Schor 2020.

I termer av utbyte kan plattformar delas in i plattformar som förmedlar information (t.ex. Wikipedia) och sådana som förmedlar transaktioner. Transaktionsplattformar kan i sin tur hantera antingen business-to-consumer kontakter eller – och det är här den avgörande innovationen träder fram – peer-to-peer-kontakter. Medan tidigare interaktionsfokus av plattformar fokuserade på business-to-business, business-to-consumer, samt arbetsgivare till arbetstagare uppstod en ny, utökad och genom plattformar manifesterad relation mellan likar. Tanken bakom dessa peer-to-peer plattformar var till en början fokuserad på utökad hållbarhet genom att tillvarata outnyttjade resurser och delande av kapital som exempelvis i fallet av Airbnb (Geissinger et al. 2019; Ravenelle 2017; Schor 2016). Den typen av plattform utgör så att säga själva essensen av begreppet delningsekonomi (sharing economy), där efterfrågesidan har tillgång till ett decentraliserat utbud (Funcke et al. 2018:16; Wernberg 2019). I takt med att delnings-plattformar blev

allt mer populära uppstod en annan typ av förmedlande plattform: Plattformar som förmedlade *arbetsuppgifter* mot ekonomisk ersättning. Det är dessa arbets-förmedlande plattformar som till en början utgjorde gig-ekonomin.

Sedan införandet av begreppet inkluderas dock ibland olika atypiska sysselsättningar i kategorin gig, såsom exempelvis typiska frilans-jobb. Vad som utmärker gig-ekonomin är dock trots allt just den digitala förmedlingen av jobb via plattformar eller appar. Därför fokuserar vi i den här studien just på plattformsförmedlat gig-arbete.

Bilaga 2: Definition av gig-arbete i ett urval av svenska rapporter	
Ansvarig utgivare, författare, årtal och titel (sorterat efter årtal)	Fenomen som diskuteras och definition av fenomenet/vad rapporten syftar på
Insightlab (Nyberg 2015) Den nya arbetsmarknaden – mot en "gigekonomi" med ökad flexibilitet och matchning	<i>Gig-ekonomi:</i> trenden att fler blir frilansare och tar tillfälliga "gig" istället för fasta anställningar. Kallas även on-demand ekonomi.
Unionen (Söderqvist 2016) Plattformsekonomin och den svenska partsmodellen	<i>Den plattformsbaserade arbetsmarknaden och plattformsekonomin (vilket här inkluderar delningsekonomin):</i> intermediära app- eller webbaserade plattformar som möjliggör transaktioner mellan decentraliserade utförare och beställare.
SOU (2017:26) Delningsekonomi: På användarnas villkor	<i>Delningsekonomi:</i> mer eller mindre tillfälliga tjänster som förmedlas via plattformar mot ersättning till utföraren. Kallas här även on-demand ekonomi.

<p>SOU (2017:24) Ett arbetsliv i förändring – hur påverkas ansvaret för arbetsmiljön?</p>	<p><i>Delningsekonomi (i vid bemärkelse):</i> möjliggör materiella tillgångar (Airbnb, Uber), immateriella tillgångar av finansiell art (FundedByMe, Lendify), immateriella tillgångar genom tjänster/arbetskraft (Taskrunner, Upwork).</p>
<p>LO (Palm 2018) Gig-ekonomin och den fackliga anslutningen</p>	<p><i>Gig-ekonomi:</i> 1. "crowd-work": handlar om att själva arbetet utförs på en online-plattform med potentiell global räckvidd 2. "work-on-demand via apps": själva arbetet utgörs istället av traditionellt arbete inom service och transport, men där förmedlandet av arbetet är digitaliserat</p>
<p>Arbetsmarknadsekonomiska rådet (Calmfors et al. 2018) Arbetsmarknadsekonomisk rapport: Olika vägar till jobb</p>	<p><i>Delningsekonomi:</i> den nya och mer uppdragsbaserade arbetsmarknaden. Kallas här även <i>on-demand ekonomi</i>.</p>
<p>Arbetsmiljöverket (Gillberg 2018) Gränslöst arbete: En forskarantologi om arbetsmiljöutmaningar i anknytning till ett gränslöst arbetsliv</p>	<p><i>Delningsekonomi:</i> en ekonomi där mer långsiktiga och tydligt strukturerade organisationer med fast anställda har ersatts av temporära nätverkskonstellationer, som arbetar tillsammans under en begränsad tid för att sedan upplösas och gå åt varsitt håll till nya projekt. Kallas här även <i>on-demand ekonomi</i>.</p>

>>>

<p>Ledarna (Hartman et al. 2018) Arbetsmarknadsdialog för framtiden: Tankar kring den svenska modellen</p>	<p><i>Plattformsekonomi:</i> Plattformsföretag kan delas in i olika kategorier med gemensam övergripande affärsmodell. Den innebär att värde skapas genom att underlätta utbyte mellan två eller fler oberoende parter, ofta konsumenter och producenter. <i>Gig-ekonomi:</i> en ny arbetsmarknad med frilansar som arbetar med tillfälliga uppdrag</p>
<p>SEB (Magnusson 2018) Välfärdsbarometern 2018</p>	<p><i>Gig-ekonomi:</i> en delvis ny typ av tillfälliga anställningar. Används även analogt med <i>frilansare</i>.</p>
<p>Entreprenörskapsforum/GEM (Braunerhjelm et al. 2019) Entreprenörskap i Sverige: Nationell GEM-rapport</p>	<p><i>Gig-ekonomi:</i> Uppdrag som förmedlas via internet-baserade plattformar som omfattar allt från avancerade tjänster som programmering och konsultuppdrag till enklare uppgifter som leveranser eller hundvakt (inkluderar exempelvis Airbnb i denna definition).</p>

Bilaga 3: Utförlig metod-beskrivning

Urvalsram

Beslutet att fokusera på just matkurirer är till stora delar motiverad av den offentliga debattens fokus på matkurirer, exempelvis vad gäller liknelsen vid daglönare. Det är mer sällan man liknar den högkvalificerade gig-garen vid daglönaren trots strukturella likheter. Matkurirer representerar vidare ett nytt fenomen i Sverige (i alla fall i den stora utsträckningen som plattformar har möjliggjort), medan andra gig-arbeten utmärker

sig mer genom den just *digitala* förmedlingen av tjänster och jobb som i övrigt har funnits även innan gig-ekonomin tog fart. Vidare kan tänkas att det är just matkurirers synlighet ute på gatorna i ur och skur som för tankarna till den typen av gig-arbete när jobb, teknik och arbetsmarknad diskuteras.

Det finns mycket skrivet om matkurirers arbetsförhållanden (som redovisats ovan). Utgångspunkten för föreliggande studie var därför att öka vår förståelse av vad som driver individer till att trots utmanande förhållanden arbeta inom gig-ekonomin som matkurirer?

I vårt urval av matkurirer var vi öppna för alla typer av matkurirer som vid tillfället för intervjun jobbade via minst en matkurirsplattform eller app, det vill säga för företag såsom Uber Eats, Foodora, Wolt, m.m. Vad gäller andra möjliga urvalskriterier såsom ålder, härkomst, erfarenhet av gig-arbete etc. valde vi att inte sätta några begränsningar eftersom syftet med studien var att få ett så heterogent urval som möjligt. Som nämnt ovan gjorde vi bedömningen att ett urval bestående av matkurirer i Stockholms stad var rimlig (i och med att gig-ekonomin i Sverige är ett storstadsfenomen (SOU 2017:24)) och att tillgången till matkurirer var relativt stor.

Urvalsstrategin kan beskrivas som pluralistisk och bestående av flera olika nivåer där vi använde oss av ett så kallat ”opportunistisk” urvalsförfarande. Creswell (2013:158) beskriver den opportunistiska strategin som en process där forskaren följer ledtrådar i form av rekommendationer, nya upptäckter och uppföljande av det oväntade – det vill säga ett utnyttjande av möjligheter (Miles & Huberman 1994). I vårt fall inkluderade denna strategi att få kontakt med för oss bekanta såväl som obekanta personer i fältet, samt personer som vi kom i kontakt med via snöbollstekniken, det vill säga kontakter via kontakter (Biernacki och Waldorf 1981).

Tillvägagångssätt vid intervjuerna

Till en början försökte vi komma i kontakt med matkurirer genom att tilltala de på gatan, presentera oss och projektet och fråga om de var intres-

serade av att boka in en intervju vid ett för dem lämpligt tillfälle i gengäld för en biobiljett. Det visade sig mycket svårare än väntat att hitta personer som ville ställa upp på att boka in en intervju. Av ca 20 tillfrågade personer tackade enbart två personer ja. Många av dem som svarade nej förklarade att de inte hade tid att ställa upp eftersom de jobbade nästan dygnet runt. Vissa visade sig vara mycket misstänksamma, blyga, undvikande och skeptiska.

Vi kände oss därmed tvungna att ändra strategi. För att närma oss fältet valde vi att vara uppmärksamma på platser där många matkurirer verkade samlas. Vi hittade två sådana ställen i Stockholms innerstad och valde att vid upprepade tillfällen gå dit och prata med dem matkurirer som väntade på nya uppdrag, tog en paus, eller åt lunch. Vi var noga med att inte störa matkurirerna när de var mitt i en beställning eftersom vi var medvetna om de etiska aspekterna av att störa någon under arbetstid och be om att få prata med dem. Matkurirer var lätta att identifiera på grund av deras företagskläder och/eller mobiltelefoner i plastfickor vid ärmen. När vi tog kontakt med matkurirerna presenterade vi oss och projektet vi jobbade med, försäkrade dem om de gängse forskningsetiska riktlinjerna vi jobbar efter (Vetenskapsrådet 2002; 2011) som handlar om samtycke, anonymitet, individskydd och nyttjande av intervju-data enbart för forskningsändamål. Om matkurirerna tackade ja till medverkan i studien frågade vi om det gick bra att spela in intervjun. I de flesta fall godkände intervjupersonerna inspelningen av intervjun; där så inte var fallet togs detaljerade anteckningar. Vi genomförde intervjuerna på plats, medvetna om att matkurirerna kunde avbryta intervjun för en inkommande beställning när som helst, vilket dock enbart hände någon enstaka gång.

Detta tillvägagångssätt fungerade bättre. Efter några dagars intervjuande började några av de redan intervjuade matkurirerna känna igen oss och tipsa om kompisar som fanns i närheten som vi också kunde intervjuas. Denna typ av snöbollsteknik var till stor hjälp och av ca 35 tillfrågade matleverantörer tackade 18 ja till en intervju på plats (för ett liknande tillvägagångssätt se Veen et al. 2019). Dock var det slående även i samband med detta tillvägagångssätt att flera av de tillfrågade och av de

intervjuade personerna verkade vara mycket misstänksamma, skeptiska och avvisande. Några av dem öppnade upp sig när vi försäkrade dem att vi varken var reportrar eller jobbade i uppdrag av plattformsföretagen, andra verkade utveckla mer tillit under intervjuens gång i takt med våra frågor och vårt visade intresse. Andra förblev dock skeptiska och ville exempelvis inte att vi skulle spela in intervjun.

Eftersom vi efter ett tag inte längre träffade på nya personer på våra två samlingsplatser började vi utforska andra möjligheter och lyckades till slut få kontakt med intervjupersoner genom två kontaktpersoner som hade varit (och fortfarande är) aktiva som matkurirer. Det visade sig betydligt lättare att boka in tider för längre intervjuer på detta vis. Dessa intervjuer genomfördes på ställen som intervjupersonen fick välja. Även här försäkrades intervjupersonerna om de forskningsetiska riktlinjerna som projektet följer, samt frågades om godkännande att spela in samtalet. Ytterligare 14 intervjuer genomfördes på detta sätt.

Sammantaget genomfördes 34 intervjuer efter vilka vi ansåg att vi hade nått mättnad, det vill säga varje ny intervju bidrog inte längre med nya insikter, utan teman, problem och upplevelser började upprepa sig. En av de 34 intervjuerna hölls på svenska, två på hindu och resterande 31 på engelska. På grund av de olika tillvägagångssätten varierade längden på intervjuerna mellan 5 och 120 minuter med en snittlängd på 33 minuter. Intervjuerna genomfördes mellan maj 2019 och maj 2020.

Kodning och analys av intervjumaterialet

I enlighet med gängse praxis transkriberades alla intervjuer, det vill säga det inspelade materialet omsattes till text. De två intervjuer som hölls på hindu blev översatta till engelska av en av intervjuarna direkt efter intervjutillfället. Kodningen av materialet innebär att läsa transkriberingarna i flera omgångar och att identifiera olika teman – så kallade koder. Kodningsprocessen skedde både induktivt och deduktivt, det vill säga att intervjuerna blev kodade både utifrån frågeställningarnas syfte och det teoretiska ramverket, samt utifrån intressanta och oväntade teman. Alla tre forskare och författare till den här rapporten deltog i kodnings-

processen och vi förde flera samtal emellan oss angående om och hur olika teman skulle bli kodade. Kodningsprocesser sker vanligtvis i flera omgångar där en första omgång fastställer konkreta teman som återfinns i intervjuerna, som exempelvis ”cykling på vintern”, ”hjälp av kollegor” eller ”uppdragshantering”. I en annan omgång sorteras koderna i olika kategorier, i det här fallet kategorier som relaterar till frågeställningarna, som exempelvis ”utbildning”, ”för/nackdelar med gig-arbete” eller ”framtidsplaner”. I en tredje omgång sker själva analysarbetet där koderna och kategorierna analyseras utifrån deras betydelse för studiens syfte, som exempelvis ”strukturella förutsättningar”, ”förväntningar” eller ”kulturell bakgrund”. En och samma textdel kunde få flera olika koder eller kategorier – och kan därför också användas som citat-exempel för olika typer av resonemang.

Avgränsningar och begränsningar

I planeringen och genomförandet av den här studien har vi använt oss av vår mångåriga erfarenhet av forskning kring arbetsmarknad, entreprenörskap, gig-/ delnings-ekonomi, empowerment samt kvalitativ forskning. Trots vår kunskap och en omsättning av vår forskningsidé efter vår bästa förmåga har givetvis även den här studien vissa begränsningar. För det första syftar kvalitativa studier inte till att producera representativa resultat, vilket innebär att kunskapen som genereras här varken är generaliserbar för gig-ekonomin i stort, alla matkurirer i Sverige eller alla matkurirer i Stockholm. Våra resultat kan enbart tolkas i relation till de individer som har valt att dela med sig av sina erfarenheter i vår studie.

För det andra är det relevant att belysa frågan om selektion: I vilken utsträckning är det sannolikt att vi lyckades intervjua just de individerna som delar samma åsikter i vissa frågor – och i vilken utsträckning har vi missat de individer som har andra åsikter? Den frågan är givetvis svår att besvara eller utesluta. I termer av de kortare intervjuerna upplevde vi att vi på grund av tillvägagångssättet lyckades få en relativt stor täckning av de personer som uppehöll sig vid dessa samlingsplatser. Å andra sidan kan inte uteslutas att just de som träffas där dras till den platsen för att de där träffar likasinnade. I fallet av de längre intervjuerna är det som i

många liknande intervjustudier möjligt att det är just de som har starka åsikter, är engagerade, passionerade eller brinner för en viss verklighetsuppfattning, som ställer upp på en intervju, medan de mindre passionerade med andra åsikter inte fångas upp i studien. Ett sådant systematiskt fel kan aldrig helt uteslutas, vilket borde tas i beaktande vid läsning av den här rapporten.

För det tredje kan man ifrågasätta vilket värde en intervju på 5–10 minuter kan ha i ett forskningsprojekt som ämnar bidra med djupare insikt i ett samhällsfenomen. Den frågan kan givetvis diskuteras men vi var förvånade över utsträckningen i vilken en 5-minuters intervju kunde likna kvintessensen av en 60-minuters intervju. Medan långa intervjuer tillåter möjligheten att vara mer detaljerad och utsvävande i sitt svar verkar de kortare intervjuerna helt enkelt vara mer fokuserade på det väsentliga, utan för den delen redovisa helt skilda upplevelser.

Rapporten och studiens resultat begränsas ytterligare av de frågor vi valde att ställa, respektive avstod från att ställa, den information vi genom intervjuerna har fått ta del av, respektive missat, samt valet vilka aspekter som slutligen ska inkluderas i den här rapporten. Givetvis kan *en* studie inte täcka alla tänkbara frågor och så har vi även i den här studien gjort vissa gränsdragningar. De viktigaste och kanske mest iögonfallande begränsningar rör frågor och information om intervjupersonernas lön, rätt till a-kassa och sjukpenning samt deras migrationsrättsliga status. Lörens storlek och frågan huruvida matkurirerna anser att ersättningen de får för sitt arbete är sjuusst är givetvis ett mycket centralt arbetsvillkor. Likaså är den migrationsrättsliga statusen en viktig variabel i intervjupersonernas arbetsvardag, eftersom den har stor inverkan på deras ställning på arbetsmarknaden och möjligheterna att få annat arbete. Sist men inte minst hade även frågor kring matkurirernas rätt till a-kassa och sjukpenning varit av intresse.

Vad gäller lön och migrationsrättslig status upplevde vi snabbt att dessa teman var känsliga frågor som inte alla intervjupersoner var villiga att prata om med oss. Lön verkade för många vara ett ämne som man inte

pratar öppet om och likaså var de flesta förtegnade angående sin migrationsrättsliga status. Icke desto mindre hade en inblick i dessa teman möjligtvis öppnat upp för en djupare förståelse för deras situation och beslut. Angående rätt till a-kassa och sjukpenning var situationen en annan då vi bestämde oss för att inte direkt ta upp dessa teman utan snarare ställa frågor i termer av trygghet och säkerhet – och istället se vilka aspekter intervjupersonerna själva väljer att ta upp. Här visade det sig att dessa teman inte var särskilt framträdande i matkurirernas berättelser. Eftersom vi valde att fokusera på de aspekter de själva tyckte var viktiga tog dessa teman mindre plats i intervjuerna och därmed även i analysen och i redovisningen av resultaten i den här rapporten.

Sammantaget anser vi att vi genom intervjuerna har fått en bra inblick i varför individer bestämmer sig för att bli aktiva som gig-arbetare inom gig-ekonomin och specifikt inom matleverans-branschen – den prekära arbetssituationen till trots.

RATIO

Ratio är ett fristående forskningsinstitut som utvecklar ny kunskap – idéer, perspektiv och resultat – av hög kvalitet och med stor relevans för det svenska näringslivet genom tvärvetenskaplig forskning och tydlig aktörsförankring.

Ratio forskar om hur företagandets villkor kan utvecklas och förbättras och fokuserar särskilt på forskning om arbetsmarknad och lönebildning ur ett företagsperspektiv.

www.ratio.se

9 789789 178193

RATIO